

Η ΓΕΝΝΗΣΙΣ

ΔΟΞΑ ΘΕΟΥ ΤΑ ΦΟΙΤΑ ΘΕΩ, ΚΑΙ ΕΠΙ ΤΙΣ ΕΙΡΗΝΗ ΕΝ ΤΩ ΟΡΩ ΠΟΙΣ, ΕΝ ΑΔΙΚΙΑ ΚΑΙ

Αριστοειδήνα

2015

Χανιώτικα νέα
Ειδική έκδοση - αφιέρωμα

Με οδοιχό την παράδοση

Μθη και έθιμα, παραστάσεις και ανθρώπινες ιστορίες από την Κρήτη και όλο τον κόσμο ανασύρουν από το Αρχείο τους -και όχι μόνον- τα "Χ.Ν.", στο χριστουγεννιάτικο ένθετο αφιέρωμα.

Μέσα από αυτές τις 24 σελίδες "ταξιδεύουμε" σε μακρινούς προορισμούς και σε αλλοτινές εποχές, ίσως πιο αθώες, πιο ανθρώπινες, όταν το εορταστικό πνεύμα των ημερών δεν επισκιάζόταν από κάθε λογής προβλήματα.

Το "ταξίδι" αυτό είναι ίσως μια διέξοδος από την καθημερινότητά μας, η οποία για ακόμα μια χρονιά είναι συννεφιασμένη από την αιθαλομίχλη της κρίσης.

Ίσως η παράδοση και η ιστορική μνήμη να είναι πολύτιμα εφόδια στην προσπάθεια που κάνουμε όλοι να ανασυντάξουμε τη χώρα, την οικονομία, την κοινωνία, τις ανθρώπινες σχέσεις.

Η αλληλεγγύη, η αδερφικότητα, η συμπόνοια και η αλληλοβοήθεια είναι αρετές βαθιά ριζωμένες στην παράδοση αυτού του τόπου. Οι μέρες των Χριστουγέννων λοιπόν, είναι η καλύτερη ευκαιρία να τις θυμηθούμε και να τις επαναφέρουμε στη ζωή μας, όλο τον χρόνο. Ευχή όλων, λοιπόν, είναι αυτή. Με την ελπίδα η νέα χρονιά να είναι για όλους πιο χαρούμενη, δημιουργική.

Από τη διεύθυνση και τους εργαζομένους στα "Χανιώτικα νέα" χρόνια καλά και πολλά!

Χανιώτικα νέα

ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ:
ΧΑΝΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ
- ΕΚΤΥΠΩΤΙΚΗ Α.Ε.

ΙΔΡΥΤΗΣ:
Γιάννης Ε. Γαρεδάκης
ΕΚΔΟΤΗΣ:
Μανώλης Α. Γαρεδάκης

ΔΙΕΥΘΥΝΤΡΙΑ:
Ελευθερία Μ. Κουμή
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΣΥΝΤΑΞΗΣ:
Παρασκευάς Ν. Περάκης

ΣΥΝΤΑΞΗ:
Γιάννης Λυβιάκης
Γιάννα Μαρουλοσπράκη

ΡΕΠΟΡΤΑΖ:
Γιώργος Κώνστας
Δημήτρης Μαριδάκης
Μανώλης Μαρκαντωνάκης
Ελένη Φουντουλάκη

ΑΘΛΗΤΙΚΑ:
Γιώργος Δρακάκης
Μάκης Καρτσωνάκης
Γιώργος Σταυριανουδάκης

ΔΙΟΡΘΩΣΕΙΣ:
Βαγγέλης Βεργανελάκης
Νεκτάριος Κακατσάκης
Αντώνης Φραγκιαδάκης

ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ:
Γεωργία Αδικημενάκη
Δέσποινα Βάλλα
Νίκη Ξυφανταράκη
Ελένη Σταυρίδη

ΠΙΣΤΕΤΣ:
Hussein Rajaiftikhar
Γιάννης Περάκης
Γιώργος Στεφανάκης

ΣΥΝΤΑΞΗ:
Εμπορικό Κέντρο "Ερμής" (Μπουνιαλή)
τηλ. 28210 51.003 - 6, fax 28210 51.007

e-mail: info@haniotika-nea.gr
ΓΡΑΦΕΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ:
Καραϊσκάκη 49
τηλ. 28210 70.563 - 6, FAX 28210 91.900

ΔΙΑΦΗΜΙΣΤΙΚΟ ΤΜΗΜΑ:
Εύα Κουμή
τηλ.: 28210 70.563 - 6, FAX 28210 91.900
e-mail: ads@haniotika-nea.gr

Η παράδοση και η ιστορία μάς λένε ότι ο Γασπάρ, ο Μελχιώρ και ο Βαλτάσαρ πέρασαν μέσα από θύελλες και κακουχίες, ταξίδεψαν πάνω σε καμήλες επί μήνες και χρόνια, με μόνη πυξίδα το αστέρι της Γεννήσεως.

Η περιπέτεια των “Τιμίων Δώρων”

Στην ταπεινή φάτνη της Βηθλεέμ προσκύνησαν τον νεογέννητο Χριστό και του προσέφεραν χρυσό, λιβάνι και σμύρνα. Χρυσό για τον βασιλιά των αιώνων, λιβάνι για τον Θεό όλων και σμύρνα για τον νικητή του θανάτου. Η ιστορία των Τιμίων Δώρων χάνεται στους αιώνες. Και σύμφωνα με την παράδοση σώζονται ως σήμερα χάρη στην παρέμβαση δύο γυναικών, της μητέρας του Χριστού, της Παναγίας, η οποία τα δώρισε στην Εκκλησία των Ιεροσολύμων, και της Μάρας, της πριγκίπισσας της Σερβίας, η οποία μεγάλωσε τον Μωάμεθ τον Πορθητή και τα μετέφερε στην Αθωνική Πολιτεία. Σήμερα τα Τιμία Δώρα βρίσκονται στον Αθωνα και οι πιστοί προσκυνούν τον χρυσό, το λιβάνι και τη σμύρνα που προστατεύονται από τους μοναχούς της Μονής Αγίου Παύλου, οι οποίοι αποτελούν τους ακοίμπτους φρουρούς τους. Το ταξίδι των τριών μάγων από την Περσία ως τη Βηθλεέμ πιθανολογείται ότι διήρκεσε δύο χρόνια και το προσκύνημά τους στο Θείο Βρέφος φθάνει στις ημέρες μας μέσα από την εξιστόρηση του Ευαγγελιστή Ματθαίου.

Το προσκύνημα

Σύμφωνα με τον Άγιο Νικόδημο τον Αγιορείτη, η προσφορά του χρυσού αποδεικνύει την επίγνωση του Θεού που είχαν οι Μάγοι, το λιβάνι την υπακοή τους και η σμύρνα την αγάπη τους. Σύμφωνα με την παράδοση, η Μητέρα του Κυρίου, η Παναγία, προ της Κοιμήσεώς της προσέφερε στην Εκκλησία των Ιεροσολύμων την Τιμία Εσθήτα, την Αγία Ζώνη και τα Τιμία Δώρα. Στα τέλη του 4ου αιώνα ο αυτοκράτορας Αρκάδιος, γιος του Μεγάλου Θεοδοσίου, αντιμετώπιζε τις επιθετικές ενέργειες των Γότθων και των Ούνων που σαρώνουν την αυτοκρατορία και μεταφέρει τα Τιμία Δώρα στην Κωνσταντινούπολη. Στόχος του ήταν η ενίσχυση του ηθικού των πιστών σε μια περίοδο που ο ίδιος εξόριζε τον Ιερό Χρυσόστομο. Από την ημέρα εκείνη ως και το 1204 τα Τιμία Δώρα φυλάσσονταν στην Παναγία των Βλαχερνών. Με την Αλωση της Πόλης από τους σταυροφόρους θα μεταφερθούν για λόγους ασφαλείας μαζί με άλλα κειμήλια στη Νίκαια της Βιθυνίας, η οποία αποτέλεσε την προσωρινή πρωτεύουσα του Βυζαντινίου.

Ο Μιχαήλ Παλαιολόγος θα επαναφέρει τα Τιμία Δώρα στην Κωνσταντινούπολη αμέσως μετά την απελευθέρωσή της από τους σταυροφόρους, δεν θα τα εναποθέσει όμως στην Παναγία των Βλαχερνών, αλλά μέσα στο ίδιο του το παλάτι και έτσι θα διασωθούν από τη μεγάλη πυρκαγιά που κατέστρεψε ολοσχερώς τον ιστορικό ναό.

Η σύζυγος του Μουράτ

Η Μάρα, κόρη του ηγεμόνα και δεσπότη της Σερβίας Γεωργίου Βράνκοβιτς και της Ειρήνης Καντακουζηνής των αυτοκρατόρων της Τραπεζούντας, είναι η δεύτερη γυναίκα που έπαιξε καθοριστικό ρόλο στη διάσωση των Τιμίων Δώρων. Το 1430 ο Μουράτ Β' αρχίζει να κατακτά τη μία μετά την άλλη τις επαρχίες της άλλοτε κραταιάς Ανατολικής Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας. Ο Γεώργιος Βράνκοβιτς ανεγείρει φρούρια για να προστατεύσει την πατρίδα του. Οι Τούρκοι θεωρούν ότι παραβιάζει τη συνθήκη που είχε υπογράψει στο παρελθόν και προ της απειλής παντρεύει τον Σεπτέμβριο του 1435 την κόρη του Μάρα με τον Μουράτ Β', πατέρα του Μωάμεθ του Πορθητή. Ο γάμος αυτός, επισημαίνει ο δημοσιογράφος και συγγραφέας κ. Γ. Λεονάρδος, ήταν λευκός. Η Μάρα εγκαταστάθηκε στο παλάτι της Αδριανούπολης και έριξε όλο το βάρος της στην ανατροφή του Μωάμεθ ή Μεχμέτ, του τριτότοκου γιου του σουλτάνου, «ο οποίος και την αγάπησε σαν μητέρα του». Από εκείνη, λέει στο βιβλίο του «Ο τελευταίος Παλαιολόγος» αναφέρει ο κ. Λεονάρδος, «έμαθε τα ελληνικά του, εν μέρει και το Ορθόδοξο δόγμα και ίσως από εκείνη την εποχή πίστεψε ότι οι δύο θρησκείες, ορθόδοξος χριστιανισμός και ο μωαμεθανισμός, είχαν πολλά κοινά στοιχεία ώστε να μπορέσουν να συγχωνευθούν σε μία(...)». Ο Μωάμεθ φαίνεται ότι επηρεάστηκε από τη διδασκαλία ενός Πέρση σείχη και υποστήριζε τον συγκρητισμό. Τότε ο πατέρας του Μουράτ Β', προσθέτει ο συγγραφέας, «βλέποντας τα “παραστρατήματα” του γιου του, τον έθεσε κάτω από την αυστηρή εποπτεία και καθοδήγηση των ισλαμιστών ιεροδιδασκάλων, επικεφαλής των οποίων ήταν ο περιβόητος Αχμέτ

Κουρανί, οι οποίοι τον τσάκισαν στο ξύλο προκειμένου να τον επαναφέρουν στον “ορθό δρόμο” και να του βγάλουν από το μυαλό τις ιδέες περί συγκρητισμού».

Η Μάρα εκείνες τις ώρες ήταν ο άνθρωπος που παρηγορούσε τον νεαρό Μωάμεθ, ο οποίος δεν είχε σχεδόν καμία πιθανότητα ανόδου στον θρόνο, αφού ήταν τρίτος στη διαδοχή, μόνο που τα πράγματα εξελίχθηκαν διαφορετικά.

Η Μάρα φαίνεται να καθορίζει πολλές από τις αποφάσεις του νεαρού σουλτάνου, όταν αυτός ανεβαίνει έπειτα από δολοφονίες και δολοπλοκίες στον θρόνο, και μετά την Αλωση, το 1453, είναι η γυναίκα που θα βοηθήσει στην απονομή προνομίων στους χριστιανούς, αλλά και θα ασκήσει, σε ένα επίπεδο, την εξωτερική πολιτική του σουλτανάτου.

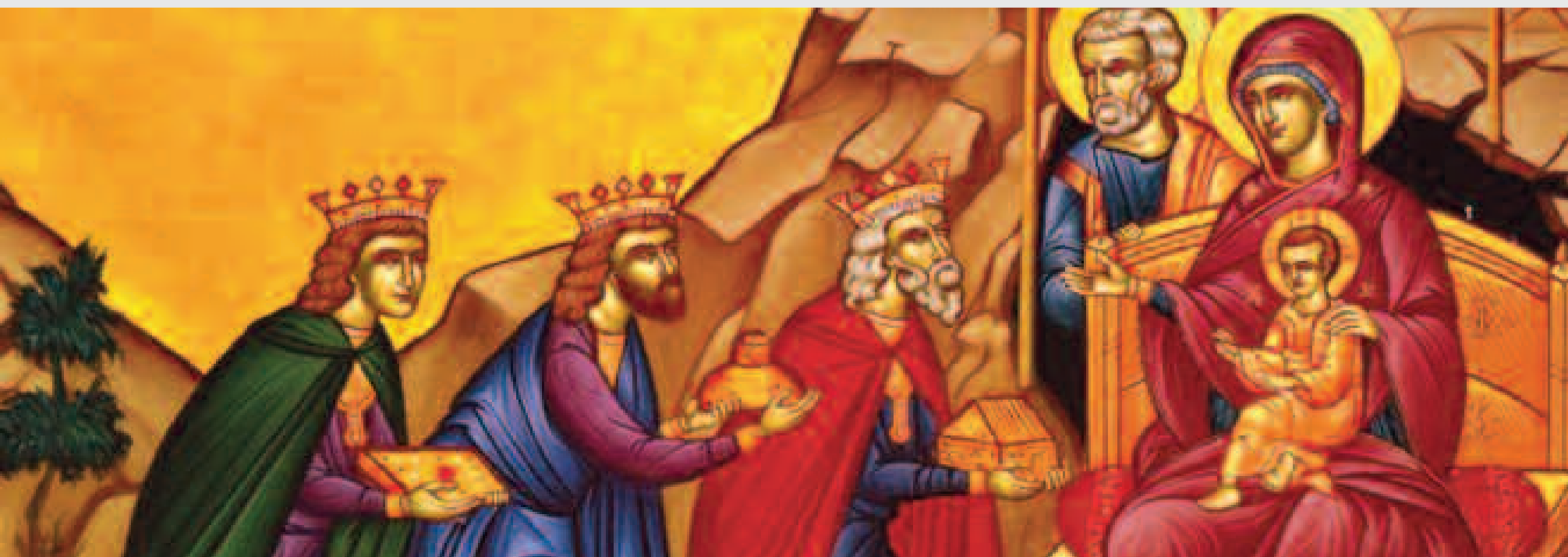
Στον Αθω

Τα Τιμία Δώρα θα φθάσουν στα χέρια της, αφού φυλάσσονταν στο παλάτι των Πορφυρογέννητων, και αυτή θα τα μεταφέρει στο Περιβόλι της Παναγίας και στη Μονή Αγίου Παύλου για να τα προστατεύσει.

Σύμφωνα με τα όσα μάς μεταφέρονται μέσα από την παράδοση, η πριγκίπισσα έφθασε στον Αθωνα και καθώς ανέβαινε από το λιμά-

νι για να επισκεφθεί τη Μονή Αγίου Παύλου, το καθολικό της οποίας χτίστηκε με χρήματα τα οποία προσέφερε ο πατέρας της, εμφανίστηκε η Παναγία και την εμπόδισε να συνεχίσει, για να μην παραβιαστεί το άβατο.

Η ισχυρότερη γυναίκα της νεοσύστατης Οθωμανικής Αυτοκρατορίας υπάκουσε στην Παναγία και παρέδωσε τα δώρα στους μοναχούς. Και στο σημείο όπου η Μάρα είδε το όραμα, οι μοναχοί έστησαν έναν σταυρό που σώζεται ως σήμερα και ονομάζεται «ο σταυρός της βασιλίσσης». Τα Τιμία Δώρα επί πολλά χρόνια βρίσκονταν σε διάφορα μετόχια της Μονής Αγίου Παύλου για την ευλογία των πιστών. Ορισμένα εκλάπησαν, αλλά κατά θαυματουργό τρόπο, όπως τονίζεται, μετά το 1922 άρχισαν και πάλι να συγκεντρώνονται στον Αθωνα. Εκεί βρίσκονται με τη μορφή πλακιδίων ποικίλων σχημάτων και φυλάσσονται στο σκευοφυλάκιο της Μονής. Σε ομιλία του ο καθηγούμενος της Μονής Αρχιμανδρίτης Παρθένιος έχει επισημάνει ότι «η αυθεντικότητα των Δώρων στηρίζεται κατά ένα μέρος στην προφορική παράδοση και κατά το υπόλοιπο στην Ιστορία. Εκείνο όμως που ακράδαντα βεβαιώνει τη γνησιότητα των Τιμίων Δώρων είναι η άρρητη ευωδία και η πλούσια ιαματική και θαυματουργική χάρη που μέχρι των ημερών μας αναβλύζουν».

Τα Χριστούγεννα χωρίς χριστουγεννιάτικο δέντρο, δώρα, γαλοπούλα και Άγιο Βασίλη δεν νοούνται, ακόμα και αν η κρίση έχει αλλάξει τις αναλογίες και τα μεγέθη. Οι περισσότερες από τις συνήθειες αυτές είναι αποτέλεσμα ποικίλων πολιτισμικών διεργασιών που συντελέστηκαν στον δυτικό κόσμο ανά τους αιώνες και συμπαρέσσαν και τη δική μας ελληνική πραγματικότητα αντικαθιστώντας πολλές από τις δικές μας εγχώριες παραδόσεις.

Λίγο η εμπορευματοποίηση, λίγο η διευκόλυνση των μετακινήσεων και φυσικά ο καταλυτικός ρόλος της τηλεόρασης, έχουν ταξιδέψει τα έθιμα και τις λαογραφικές παραδόσεις των διαφόρων χριστιανικών λαών και τις έχουν φέρει μέχρι τα μέρη μας.

Ας δούμε λοιπόν κάποιους εισαγόμενους χριστουγεννιάτικους μύθους αλλά και κάποιες εγχώριες παραδόσεις και ας μάθουμε πώς καθιερώθηκαν ως απαραίτητα στοιχεία για τον εορτασμό των Χριστουγέννων.

Η μέρα των Χριστουγέννων

- Ούτε η Παλαιά ούτε η Καινή Διαθήκη αναφέρει ημερομηνία γέννησης του Χριστού, αν και κάποια στοιχεία της παράδοσης τη συνδέουν περισσότερο με την Άνοιξη παρά με την καρδιά του Χειμώνα. Η 25η Δεκεμβρίου καθιερώθηκε ως μέρα εορτασμού των Χριστουγέννων εξαιτίας των διωγμών που υφίσταντο οι πρώτοι χριστιανοί στη Ρώμη. Επειδή οι χριστιανοί ήταν εκτός νόμου δεν επιτρεπόταν να έχουν εκκλησίες, οπότε τελούσαν τις θρησκευτικές τελετές τους στις κατακόμβες. Για να γλυτώσουν από τους διωγμούς αποφάσισαν να γιορτάζουν τα Χριστούγεννα στα τέλη του Δεκεμβρίου, την περίοδο δηλαδή που οι Ρωμαίοι ήταν απασχολημένοι με τον εορτασμό των δικών τους Σατουρνάλιων.
- Η 25η Δεκεμβρίου καθιερώθηκε ως επίσημη μέρα εορτασμού των Χριστουγέννων περίπου στα μέσα του 4ου αιώνα μ.Χ. για να συναγωνιστεί και να υποκαταστήσει πλέον τα παγανιστικά Σατουρνάλια.
- Την εποχή του Ιουστινιανού, τον 6ο αιώνα, ο εορτασμός των Χριστουγέννων στις 25 Δεκεμβρίου εξαπλώθηκε σχεδόν σε όλη την Ανατολή.
- Όταν ο Κρόμγουελ και οι πουριτανοί βρέθηκαν στην εξουσία κατήργησαν τον εορτασμό των Χριστουγέννων στην Αγγλία το 1645, καθώς θεωρούσαν ότι ο έξαλλος εορτασμός τους απέιχε πολύ από το θρησκευτικό μυστήριο και πλησίαζε περισσότερο στις παγανιστικές γιορτές τις οποίες είχε αντικαταστήσει.

Οι μύθοι των Χριστουγέννων

- Αντιστοίχως, οι πουριτανοί άποικοι του Νέου Κόσμου προσπάθησαν να καθιερώσουν την Ημέρα των Ευχαριστιών ως σημαντικότερη γιορτή. Από το 1659 ως το 1681 μάλιστα ο εορτασμός των Χριστουγέννων τέθηκε εκτός νόμου στη Βοστώνη και οι παραβάτες πλήρωναν πρόστιμο.
- Η παρατεταμένη εορταστική καταναλωτική περίοδος είναι αμερικάνικη "επινόηση". Κατά τη διάρκεια του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου οι έμποροι εκμεταλλεύτηκαν την ευκαιρία και απηύθυναν έκκληση στον αμερικανικό λαό να στείλει νωρίτερα τα χριστουγεννιάτικα δώρα του στους στρατιώτες που πολεμούσαν στο ευρωπαϊκό μέτωπο για να τα λάβουν εγκαίρως.
- Το 1836 η Αλαμπάμα ήταν η πρώτη αμερικανική πολιτεία που ανακήρυξε τα Χριστούγεννα νόμιμη αργία.

Αντιστοίχως, τελευταία ήταν η πολιτεία της Οκλαχόμα, που ανακήρυξε την 25η Δεκεμβρίου επίσημη αργία το 1907. Πάντως τα Χριστούγεννα αποτελούσαν ομοσπονδιακή αργία ήδη από το 1870.

- Στη Σκωτία τα Χριστούγεννα καθιερώθηκαν ως επίσημη αργία μόλις το 1958.

Ο Άγιος Βασίλης

• Ο Άγιος Βασίλης μας, ο Μέγας Βασίλειος τη

Το Χριστουγεννιάτικο δέντρο

- Λέγεται ότι το πρώτο Χριστουγεννιάτικο δέντρο εμφανίστηκε το 1510 στη Ρίγα της Λετονίας. Θεωρείται όμως γερμανικό έθιμο που καθιερώθηκε στην περιοχή από τις αρχές του 17ου αιώνα ενώ από το 1880 άρχισαν να εξαγονται στην Αμερική τα πρώτα χριστουγεννιάτικα στολίδια από την Ευρώπη.
- Τα πρώτα στολίδια των Χριστουγεννιάτικων δέντρων ήταν αναμμένα κερί, καθώς όμως ήταν πολλά τα ατυχήματα που προκαλούνταν, οι πιο προνοητικοί είχαν και έναν κουβά νερό κάτω από το δέντρο για τον κίνδυνο πυρκαγιάς.
- Το πρώτο έλατο των ΗΠΑ στολίστηκε στη μεγάλη σάλα του Λευκού Οίκου το 1856 επί προεδρίας Φρανκλίνου Πιερς. Τα Χριστούγεννα του 1963 το δέντρο φωταγωγήθηκε με μεγάλη καθυστέρηση, στις 22 Δεκεμβρίου, μετά τη λήξη του 30ήμερου εθνικού πένθους που ακολούθησε τη δολοφονία του προέδρου Κέννεντι.
- Στην Ελλάδα, ο στολισμός Χριστουγεννιάτικου δέντρου καθιερώθηκε τα χρόνια του Οθωνα.
- Ο δυτικός τρόπος ζωής που έχει κυριαρχήσει στη χώρα μας, ευνόησε την παρουσία ολοένα και μεγαλύτερων, ψηλότερων και πιο εντυπωσιακά στολισμένων δέντρων και σχεδόν εξαφάνισε το γνωστό караβάκι, το παραδοσιακό ελληνικό χριστουγεννιάτικο σύμβολο, που κάποτε κοσμούσε τις πλατείες σε κάθε πόλη και χωριό.

ΤΟ ΑΝΤΙΚΡΥΣΤΟ
ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΗ ΚΡΗΤΙΚΗ ΚΟΥΖΙΝΑ

Σας ευχόμαστε Χρόνια Πολλά
Θα είμαστε κοντά σας
την Παραμονή των Χριστουγέννων
με αντικρυστό γουρουνόπουλο
και ελεύθερη επιλογή Μενού.
Την ημέρα των Χριστουγέννων από τις 12 μ.
και με ζωντανή μουσική το βράδυ.
26 και 27 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ
ΑΝΟΙΧΤΑ από 12 μ.

τηλ. κρατήσεων
28210 72700
& 6936 128082
Περιβόλια Χανιά

KRITAMON
WINE BAR • RESTAURANT

Μενού Παραμονής Χριστουγέννων

Μιγρέζ γαρίδας και αρωματισμένου τυριού κρέμας

Νεόο σούπας βερούτέ κογκόδα-κουκουπίδι

Σαλάτα Waldorf (σερνόριζα - πράσινο μήλο - καρόδι)

Μπουτί φρέσκιας πάπιας confit πάνω σε πουρέ πατάτας με δύο σάλτσες

Σάρτα με καραμελωμένα μήλα συνοδεία παγωτό βανίλια μαδαρασκάρης

Όμιλό το άτομο 30€
Δυνατότητα Wine Inclusive

Κονδολιάκη 38 - Παλιά Πόλη - Χανιά
Τηλ: 28211 11427 - 6974 777692

Φρεσκοψημένα αρτοποιήματα με μους από φρέσκο σολομό.

ΝΤΟΥΕΤΟ

α) Δροσερή σούπα από αβοκάντο με κονσομέ από κοτόπουλο, ψίχα από βασιλικό καβούρι, καραβίδες και σπόρους ροδιού.

β) Ταρτάρ από φρέσκο σολομό με πράσινο τσάι και χυμό λάιμ.

Καρπάσιο από φρέσκο μοσχάρι στο φιλέτο, αρωματισμένο με φρέσκα βότανα, πάνω σε μικρή σαλάτα με βινεγκρέτ ημίλαστης ντομάτας και τσάντνι μήλου.

Σαλάτα ανάμεικτη με ρόδια, ξηρά σύκα, δαμάσκηνα, βερούκοκα, παστέλι, καρύδια, κουκουναρία, φιλέτο πορτοκαλί και βινεγκρέτ πετιμέζι.

Φιλέτο αγριογούρουνο με κυδώνια, εσαλότ, κάστανα, σάλτσα μαυροδάφνης και αφρό φραγκοστάφυλου.

Μιλφέγγι με ζελέ φράουλας & φρέσκες φράουλες (δυνατότητα επιλογής για vegetarian)

τιμή συμμετοχής 35€ ανά άτομο
Christmass Eve Thu 24.12.15 rsv 2821045688

μνήμη του οποίου γιορτάζουμε την Πρωτοχρονιά, ήταν επίσκοπος από την Καισάρεια και στην πραγματικότητα ουδεμία σχέση έχει με τον "Σάντα Κλάους". Μεταφράζοντας τον "Σάντα Κλάους" στα ελληνικά, είναι ο Άγιος Νικόλαος, ο Έλληνας επίσκοπος Μύρωνος - Λυκίας του 4ου μ.Χ. αιώνα, ονομαστός για την αρετή και τη φιλανθρωπία του και φύλακας άγγελος των παιδιών και των ναυτικών.

• Η εικόνα του Αγίου Βασίλη ως στρουμπουλού και χαμογελαστού γεράκου σκια-

γραφήθηκε για πρώτη φορά από τον εικονογράφο Τόμας Ναστ για το περιοδικό "Harper's Weekly" το 1881, παραχαράσσοντας έτσι την ασκητική στην πραγματικότητα μορφή του αληθινού Αγίου Βασιλείου.

• Η πασίγνωστη κατακόκκινη στολή του Αγίου Βασίλη δεν αποτελεί ιστορικό γεγονός αλλά μάλλον διαφημιστικό τρικ, αφού για πρώτη φορά εμφανίστηκε στις αρχές της δεκαετίας του '30 σε διαφήμιση της Coca Cola, για να

τονώσει την πεσμένη, λόγω χειμερινής περιόδου, κυκλοφορία του αναψυκτικού.

Τα δώρα

Το έθιμο της ανταλλαγής δώρων τα Χριστούγεννα έχει τις ρίζες του στη Ρωμαϊκή γιορτή των Σατουρναλίων τον Δεκέμβριο. Οι Ρωμαίοι αντάλλασσαν δώρα για καλή τύχη, όπως φρούτα, γλυκά και ξηρούς καρπούς. Όταν άρχισαν οι χριστιανοί να γιορτάζουν τη γέννηση του Χριστού την ίδια εποχή, διατήρησαν τη ρωμαϊκή παράδοση. Η ανταλλαγή τροφίμων ως δώρα αντικαταστάθηκε σταδιακά με παιχνίδια και στολίδια μόλις στις αρχές του 20ού αιώνα.

Η γαλοπούλα

Στην Ευρώπη υπήρχε από πολύ παλιά η συνήθεια να μαγειρεύουν μεγάλα πουλιά για το γιορτινό τραπέζι, με ιδιαίτερη προτίμηση στους φασιανούς, τις χίνες και τα παγόνια. Οι πρώτες γαλοπούλες εισήχθησαν από την Αμερική στις ακτές της Βρετανίας το 1526 από τον Γουίλιαμ Στρίκλαντ που τις πούλησε στην αγορά του Μπρίστολ. Η γαλοπούλα έφτασε σιγά-σιγά από τον ευρωπαϊκό χώρο στο ελληνικό τραπέζι. Κι ενώ τώρα στα περισσότερα σπίτια κάθονται στο χριστουγεννιάτικο τραπέζι γύρω από μια τροφαντή γαλοπούλα, συνήθως παραγεμισμένη με κάστανα, κουκουνάρια κ.λπ., πριν από μερικά χρόνια το βασικό φαγητό για τις μέρες του Δωδεκαημέρου ήταν το χοιρινό, το οποίο, σχεδόν τελετουργικά, έσφαζαν και μαγειρεύαν οι νοικοκύρηδες.

Τα Φωτάκια

Το 1882, τρία χρόνια αφότου ο Εντισον εφευρέ τον ηλεκτρικό λαμπτήρα, ο Εντουαρντ Τζόνσον, που εργαζόταν στην επιχείρηση του Εντισον διακόσμησε το Χριστουγεννιάτικο δέντρο έξω από το σπίτι του στη Νέα Υόρκη με τα πρώτα χριστουγεννιάτικα φωτάκια.

Η παγκόσμια ευρεσιτεχνία έκανε αμέσως θραύση και πολύ σύντομα άρχισε η μαζική παραγωγή του εποχιακού αυτού προϊόντος.

Χριστούγεννα, Πρωτόγεννα, πρώτη γιορτή

π. ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ ΘΕΟΔΩΡΟΓΛΑΚΗΣ

Χαιρόμαστε για μια ακόμα φορά και εορτάζουμε τα Χριστούγεννα. Εορτή που συνεγείρει την ύπαρξη σε όποια κατάσταση ηλικιακή ή υγείας και αν βρισκόμαστε.

Μας φέρνει πίσω στην περίοδο της νεότητας μας, στα παιδικά μας χρόνια. Τότε που παιδιά γυρίζαμε στις γειτονιές την παραμονή των Χριστουγέννων και τραγουδούσαμε τα κάλαντα:

«Χριστός γεννάται σήμερον εν Βηθλεέμ τη πόλη οι ουρανοί αγάλλονται χαίρει η κτίσις όλη»

Χριστουγεννιάτικα ξαναζούμε απ' αρχής τη ζωή μας. Εορτή αναδρομής και ανατροπής, αισιοδοξίας και ζωής.

Αφήνουμε το δύσμοιρο παρόν της ανέχειας, της ένδειας, των σκουπιδιών και των συσσιτίων και ζούμε όχι άλλες πλούσιες εποχές, αλλά άλλες εποχές αισιοδοξίας, ελπίδας, χαράς και ζωής.

Χριστούγεννα πολλών χρόνων δοκιμασίας, τυραννίας και θανάτου.

Η εμπειρία της Τουρκοκρατίας στην πατρίδα μας είναι διαχρονικά εμπειρία ζωής. Μέσα σε τούτη τη ζωή εμπειρία του κακού οι πατέρες μας έζησαν και γιόρτασαν Χριστούγεννα αληθινά, γεμάτα πνοή και ζωή, γεμάτα ελπίδα και αισιοδοξία, όλο χαρά και τραγούδι.

Με στερήσεις και ένδεια ασύγκριτα ισχυρότερες του παρόντος και παρά ταύτα τα παιδιά τραγουδούσαν τα κάλαντα, οι οικογένειες και τα νοικοκυριά γιόρταζαν, μαζεύονταν όλοι μαζί συγγενείς, χωριανοί, γείτονες, ομόδοξοι και ομογενείς.

Διασκέδαζαν, τραγουδούσαν, χόρευαν και ταυτόχρονα σκέφτονταν τη λευτεριά του γένους. Είχαν φτώχεια, είχαν στερήσεις, μα ταυτόχρονα είχαν όραμα, είχαν γενναιότητα, είχαν ελπίδα, είχαν αισιοδοξία, είχαν κουράγιο. Δεν το βάζουν κάτω.

Ατενίζουν βαθεία τον ορίζοντα. Σημαδεύουν τη λευτεριά. Είναι έτοιμοι να τα δώσουν όλα, ακόμα και τη ζωή τους, για του Χριστού την πίστη την Αγία και της πατρίδας την ελευθερία.

Οι Τούρκοι, οι ισχυροί του καιρού τους έλεγαν ραγιάδες, γρεκούς, οι ίδιοι ένιωθαν και ζούσαν ως Έλληνες, αυθεντικοί κληρονόμοι των Ελλήνων της κλασικής αρχαιότητας, των δημιουργών του πολιτισμού των αξιών, της σοφίας, των γραμμάτων και των τεχνών.

Οι κτήτορες του Παρθενώνα ήταν το καμάρι τους, οι προγονοί τους. Οι ήρωες και οι τροπαιούχοι των περσικών πολέμων ήταν η δόξα τους.

Τρέφονταν και μεγάλωναν με αυτά τα ιδανικά και μαζί με αυτά όλη την άλλη μεγάλη χιλιόχρονη διαδρομή του ελλητισμού στη δημιουργική προσφορά του βυζαντινού πολιτισμού.

Αυτά ήταν πάνω απ' όλα. Τα άλλα, το ψωμί και τα φαγητό ήταν πίσω.

Να θυμούμαστε τη σοφία και το υψηλό ήθος και γενναίο φρόνημα των Μεσολογιτών που ενώ δεν είχαν καθόλου καθαρό πόσιμο νερό να πιουν, η διακήρυξη τους λέει: «εμείς έχουμε πολύ και καθαρό νερό και πίνουμε. Εκείνο το θολό το έχουμε για τα ζώα μας».

Σήμερα οι αξίες της πατρίδας, του διαχρονικού ελλητισμού, του ήθους του Χριστού και των Αγίων και αποσιωπούνται και υποβαθμίζονται.

Σήμερα πρώτη θέση στη ζωή μας έχουν η προσωπική μας βόλεψη, ή για να ακριβολογούμε η ατομοκεντρική μας προβολή και κυ-

ριαρχία.

«Αφήστε τον ρομαντισμό των κλασικών επιστημών και σπουδάστε γιατρού και τεχνοκράτες, να βγάζετε χρήματα». Είναι οι υποθήκες γονιών στα παιδιά τους.

Είναι προφανές ότι πρόκειται για κατάντημα. Για την πατρίδα.

Για τους ήρωες και τα ηρωικά κατορθώματά τους. Για τους εθνομάρτυρες.

Για την πίστη, την παράδοση και την ορθοδοξία.

Για τον πολιτισμό και τις ιερές και ακατάλυτες αξίες της ζωής και της κοινωνίας, όπως είναι η δημοκρατία, η ελευθερία, η δικαιοσύνη.

Για όλα αυτά δεν ακούγεται λέξη. Άκρα του τάφου σιωπή. Για την ιστορία και για τις θυσίες των προγόνων μας, τις μεγάλες σφαγές του Πόντου και του ελλητισμού της Μικράς Ασίας, αυτά είναι παραμύθια...

Λυπούμαστε για τις τόσο ευτελιστικές εκτιμήσεις και ακατάσχετη κυδαιότητα στη διαστρέβλωση της ιστορίας μας.

Με αυτή τη λογική της αρνησικυρίας του ιστορικού μας γίνεσθαι θα ξεπεράσουμε την κρίση, ηθική και οικονομική και θα μεγαλοουργήσουμε ξανά ος Έλληνες;

Μήπως πειράζει αυτός ο όρος: Έλληνες και θέλουμε να τον βγάλουμε από τη μέση;

Και μαζί με αυτόν και όλα τα ιερά και τα όσια της φυλής και του γένους;

Πέραν τούτων, τα οποία, όχι μόνο δεν προσυπογράφουμε, τα απευχόμαστε μετά βδελυγμίας και επιστρέφουμε με χαρά στα Χριστούγεννα, την εορτή της άνοιξης της ζωής και της κοινωνίας, καθώς και της κατά κόσμον παλιγεννησίας, αναδημιουργίας, προόδου και αληθινού πολιτισμού.

Εμείς προσδοκούμε και χαιρόμαστε να ξαναδοούμε τα παιδιά μας να ξανατραγουδούν τα

κάλαντα, τους νοικοκύρηδες να ξαναλειτουργούν τις οικογενειακές των εορτές, εορτία με χαρά και αισιοδοξία και το λαό μας να γίνεται ολοένα και περισσότερο περήφανος για την πατρίδα.

Χριστούγεννα με περισσότερη Ελλάδα, με αυθεντικούς Έλληνες που να ζουν και να πεθαίνουν για την πατρίδα. Να τραγουδούν τα κάλαντα. Να ζωντανεύουν το παρελθόν. Να ζωογονούν το παρόν.

Να έχουν μόνιμο και σταθερό προσανατολισμό το μέλλον της πατρίδας μας, το μέλλον των παιδιών μας.

Θέλουμε και ευχόμαστε να γιορτάζουμε τα Χριστούγεννα έξω και πάνω από τη μίζερη και κακορίζικη τραγική πραγματικότητα που ζούμε.

Με τα τραγούδια των αγγέλων, «δόξα εν υψίστοις Θεώ και επί γης ειρήνη».

Με την αγνότητα και την καθαρότητα των βοσκών που «αγραυλούντες» ζουν το θέαμα και τη χαρά στο πρόσωπο και τη ζωή τους της του Κυρίου παρουσίας.

Θέλουμε και ευχόμαστε η χριστουγεννιάτικη εορτή να αναδεικνύεται κατ' εξοχήν και να λειτουργείται στην οικογένεια, στην κοινότητα, στα χωριά και τις πόλεις της πατρίδας μας.

«Καλήν ημέραν άρχοντες αν είναι ο ορισμός σας

Χριστού τη θεία γέννησιν να πω στο αρχωτικό σας»

Η χαρά των Χριστουγέννων για όλους μικρούς και μεγάλους, δικούς και ξένους.

Κανένας ενδεής, κανένας περίλυπος, κανένας ανεόρταστος. Ευχή από την καρδιά και με την καρδιά, η χαρά του Θεού να χαροποιεί και να ζωογονεί όλες και όλους.

Χριστουγεννιάτικα εορτία, χρόνια πολλά και ευλογημένα.

ΓΙΩΡΓΟΣ
ΚΑΜΒΥΣΕΛΛΗΣ

Ένα χαδιάρικο παιγνίδισμα υποδέχτηκε τούτη την τρανή μέρα που οι χριστιανοί ετοιμάζονταν να υποδεχτούνε το Θείο Βρέφος.

Μια υποψία ανεπαίσθητου κυματισμού, έφερνε τους παγωμένους όγκους θαλασσόνερου ως την ακτή, τους 'λευτέρωνε κι αυτοί γλύφανε τη βρώμικη άμμο. Γεμάτη σκουπίδια, μπουκάλια, σωσίβια και λογιό-λογιό ρούχα, που θύμιζε ναυάγιο ή εξόρμηση πειρατών.

Άκρα-άκρα της αμμουδερής ετούτης παραλίας, εκεί στη Φουκιότρυπα με τα βαθιά κι επικίνδυνα, όλο ρεύματα, μαυρισμένα νερά που πνίξανε πριν χρόνια το Ρήγα, το πρωτοπαλικάρο της επαρχίας όλης σαν είχε πάει για ψάρεμα, εκεί, μπηγμένο γερά στα ριζά ανάμεσα δυο γρανιτένια ολοτρύπητα απ' τους ανέμους βράχια, έστεκε μια ξύλινη καλύβα.

Ο μπάρμπα Φίλιος με την Ηλέκτρα τη γυναίκα του τη σφηνώσανε από που χάθηκ' ο γιος τους ο Ρήγας, ένα χρόνο παντρεμένος, και μένουν εκεί χωρίς να σκέφτονται παγωνιές ή καύσωνες. Κι ολημερίς μαζώνουν της θάλασσας τα αγαθά και τους πόνους, λιβανί-

Χριστούγεννα με τη μικρή Έλλη

ζουν και προσεύχονται για του γιου τους την επιστροφή. Πριν τρία χρόνια είχε πάει με το ψαροκάικό του κι ακόμα να γυρίσει. Κι απόμεινε συντροφιά με τους γονιούς του η μικρή Έλλη, η κόρη του, που χρονιάρικο κοριτσάκι, απόμεινε ορφανό από πατέρα. Μα κι από μάνα, που ένα χρόνο υστερότερα ξελογιάστηκε απ' το Θύμιο το ζωέμπορο και τον ακλούθησε στη μεγάλη πολιτεία.

Έστεκε δίπλα στην ξυλόσομπα το μικραφρανεμένο κο-

ριτσάκι, ζέσταινε τα κεράκια του κι έβλεπε, πέρα, στο πέλαγος, ένα σημάδι, ίδιο πλεούμενο, που το χρύσωνε από ψηλά ο ήλιος.

Μα άξαφνα, φοβερό μπουρίνι σπκώθηκε, φύγανε τα αγριοπερίστερα, σβήσανε τα χνάρια τους στην πολυχαϊδεμένη άμμο, άσπρισε ο γιαλός, κι η μικρή Έλλη, γονάτισε μπροστά στο σφαλιγμένο παραθύρι, κόλλησε τη μυτούλα του στο κρύο τζάμι, κνωτίστηκε αυτό, θάμπωσε, έκανε μια με τη κουφτίτσα του, άφ-

σε τόπο καθαρό και παρατηρούσε με δέος τα κύματα που όλο και μεγαλώνανε, αγριεύανε, λυσσοούσανε και θέλανε να καταπιούνε το σημάδι πέρα στο πέλαγος που πια, δεν το χρύσωνε ο ήλιος. Πότε μαύριζε, πότε γκριζάριζε και πότε κωνότανε στα μανιασμένα κύματα. Και να δεις, όλο κόντευε προς την ακτή κι όλο γιόμιζε ψάρια, κασέλες, βαρέλια μπορεί κι ανθρώπους που στέκανε αραδιασμένοι στα γλιστερά σανίδια.

Ψυχανεμίστηκε το κοριτσά-

κι, στράφηκε στη γιαγιά.

-Ο μπαμπάς! Είπε φωναχτά. -Ο μπαμπάς θα αργήσει μωρό μου, απάντησε αυτή κι η φωνή της ράισε.

Ξανακόλλησε τη μυτούλα του στο τζάμι η μικρή Έλλη, έβλεπε, μέχρι που το σημάδι, ολοράπιστο από τα κύματα, μεγάλωσε, τράνεψε, βάρκα μεγάλη, φουσκωτή γίνθηκε κι απάνω, στριμωγμένοι άντρες, γυναίκες και παιδιά. Πολλά παιδιά.

Δεν άντεξε η μικρή Έλλη, πετάχτηκε ορθή, έπιασε το χέρι της γιαγιάς που ήτανε μαζί της.

-Γιαγιά, παιδάκια!!

-Τα καμμένα!

Κείνη την ώρα μαζί με ένα δυνατό κύμα, φύσημα αέρα ακούστηκε σα να ξεφουσκωνε λάστιχο αυτοκινήτου κι αυτόματα, η βάρκα γίνθηκε άμορφο τσαλακωμένο πλαστικό με τους άμοιρους πρόσφυγες στο παγωμένο νερό.

Τρέξανε μερικοί ψαράδες, βοηθήσανε, τρέξανε και μαυραγορίτες ποταποί να εκμεταλλευτούνε τον πόνο τους, θέλησε να πάει κι η μικρή Έλλη, την εμποδίσανε μην την τσαλαπατήσουν στον πανικό του, ηθελημένου, ναυαγίου.

Εκεί που βλέπανε, άνοιξ'

απότομα η πόρτα, θάρρσανε πως ο αγέρας ήτανε, μα ο γέρο Φίλιος έμπαινε με ένα κοριτσάκι στην αγκαλιά και μερικά ζωντανά ψάρια στο άλλο χέρι.

Εϊμέ το λέγανε.

Πέταξε τα φτωχικά ρουχαλάκια του η μικρή Έλλη, τα έδωσε στο άμοιρο προσφυγάκι που ήτανε ως το κόκαλο βρεγμένο και τρομοκρατημένο απ' του φριχτού πολέμου την καταχνιά που το τύλιγε.

Η μικρή Έλλη έστεκε τώρα μισόγυμνη μπροστά σ' ένα πλατανόκλαδο με Χριστουγεννιάτικα στολίδια που είχανε κι έδειχνε στην κορφή το σβηστό λαμπάκι κι ακόμα πιο πάνω στον ουρανό, της Βπ-θλεύεμ το λαμπραστέρι. Και να δεις, δεν κρύωνε. Εβλεπε μόνο την Εϊμέ που είχε στεγνά ρουχαλάκια και ζεσταίνοντανε. Και χαμογελούσε. Και τα δυο χαμογελούσανε. Ορφανά από γονείς, μα σιγουρεμένα στην αγκαλιά του γέρο Φιλίου και της φτωχιάς του γυναίκας.

Αχνιστή ψαρόσουπα φάγανε, ζεσταθήκανε, φχαριστηθήκανε, ας ήτανε και παραμονή Χριστούγεννα.

-Ασθενής και οδοιπόρος, παιδιά μου, δεν είναι αμαρτία, τους είχε πει ο Σεβασμιότατος επροψέ, σαν ήρθε περπατώντας στην καλύβα τους για να τους δώσει, μακριά από ξένα μάτια, λίγη ζεστασιά και την ευλογία του.

Γατί ο Δεσπότης τους, ψηλός κι ασκπτικός, άγιος άνθρωπος, αγώνα μεγάλο κάνει για τα φτωχά παιδάκια.

Χριστιανάκια και Μουσουλμανάκια.

iTALiANFACTORYOUTLET

φέτος τα δώρα
σας τα φέρνουμε
εμείς

Tanti Auguri
Di Buon Natale!

Το πρώτο Το μόνο Το αυθεντικό

ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ: Κουνουπιδιανά (Κτίριο Vodafone) • Κλαδισός

Χριστουγεννιάτικα έθιμα από όλη την Ελλάδα

Το Χριστόψωμο...

Το "ψωμί του Χριστού" το έφτιαχνε, την παραμονή των Χριστουγέννων, η νοικοκυρά με ιδιαίτερη ευλάβεια και με ειδική μαγιά (από ξερό βασιλικό κ.λπ.).

Απαραίτητος επάνω, χαραγμένος ο σταυρός. Γύρω - γύρω διάφορα διακοσμητικά σκαλιστά στο ζυμάρι ή πρόσθετα στολίδια. Αυτά τόνιζαν το σκοπό του χριστόψωμου και εξέφραζαν τις διάφορες πεποιθήσεις των πιστών.

Την ημέρα του Χριστού, ο νοικοκύρης έπαιρνε το χριστόψωμο, το σταύρωνε, το έκοβε και το μοίραζε σ' όλη την οικογένειά του και σε όσους παρευρίσκονταν στο χριστουγεννιάτικο τραπέζι. (Μερικοί εδώ βλέπουν ένα συμβολισμό της Θείας κοινωνίας. Όπως ο Χριστός έδωσε τον άρτον της ζωής σε όλη την ανθρώπινη οικογένειά του...).

Γύρω από το χριστόψωμο υπάρχουν και άλλες παραδόσεις. Αναφέρονται στην ενότητα της Εκκλησίας και των λαών, με συμβολικό πρότυπο την ένωση των κόκκων του σίτου σ' ένα ψωμί. Οι λαοί κάποτε θα ενωθούν μ' ένα ποιμένα, το Χριστό.

(Από το βιβλίο "Ηθη, έθιμα και... άλλα" του Τιμόθεου Κ. Κιλίφη)

...στην Μάνη

Κάθε οικογένεια στον φούρνο του σπιτιού "ρίχνει" τα χριστόψωμα, για να τα κόψει στο τραπέζι των Χριστουγέννων ο οικοδεσπότης σταυρώνοντάς τα, και ευχόμενος «Χρόνια πολλά και του χρόνου». Τα χριστόψωμα κατασκευάζονται όπως το ψωμί, μόνο που στολίζονται με σταυρούς και ποικίλα στολίδια ανάλογα με την καλαισθησία της νοικοκυράς.

(Από το περιοδικό "Αδούλωτη Μάνη")

...στην Σπάρτη

Στη Σπάρτη, σε κάθε σπίτι, δυο τρεις μέρες πριν, ζυμώνουν 1 - 15 καρβέλια ψωμί. Το ένα, που το τρώνε ανήμερα των Χριστουγέννων, είναι το ψωμί του Χριστού και το πλάθουν σε σχήμα σταυρού από ζύμη. Τα' άλλα χριστόψωμα τα κάνουν με μύδαλα και καρύδια.

(Από το περιοδικό "Ουράνιο Τόξο")

...στους Σαρακατσάνους

Οι Σαρακατσάνοι τσοπάνηδες φτιάχνουν δύο χριστόψωμα. Το πρώτο, το καλύτερο και με τα πιο πολλά κεντίδια, είναι για το Χριστό «για να τους φυλάει και να τους βλογάει». Πάνω του σκαλίζουν ένα μεγάλο σταυρό - φεγγάρι με πέντε λουλούδια.

Το δεύτερο, η τρανή Χριστοκουλούρα ή Ψωμί του Χριστού, είναι για τα πρόβατα. Έτσι τα τιμά ο βοσκός και τα βλογά ο Χριστός. Στη Χριστοκουλούρα παριστάνεται με ζύμη, όλη η ζωή της στάνης, δηλαδή η μάττρα, τα πρόβατα, οι βοσκοί κ.λπ.

(Από το περιοδικό "Ουράνιο Τόξο")

...στην Κεφαλονιά

Χαρακτηριστική είναι μια κεφαλλονίτικη συνήθεια. Όλο το σόσι συγκεντρώνεται στο σπίτι του πιο ηλικιωμένου. Στο πάτωμα τοποθετούν τρία δαυλιά "χιαστί" και πάνω τους βάνουν την "κουλούρα".

Όλοι κάνουν ένα κλοιό γύρω ακουμπώντας καθένας με το δεξί του χέρι την κουλούρα. Ύστερα ο νοικοκύρης ψάλλει το «Η γέννησή σου Χριστέ ο Θεός...» και ρίχνει λάδι στα δαυλιά, βάζοντάς τα στη φωτιά. Μετά κόβει την κουλούρα, τη μοιράζει και δειπνούν όλοι μαζί.

(Από το περιοδικό "Ουράνιο Τόξο")

...στην Κρήτη

Το χριστουγεννιάτικο ψωμί το φτιάχνουν οι γυναίκες με ιδιαίτερη φροντίδα και υπομονή. Η ετοιμασία του είναι ολόκληρη ιεροτελεσσία: χρησιμοποιούν ακριβά υλικά, ψιλοκοσκινισμένο αλεύρι, ροδόκερο, μέλι, σουσάμι, κανέλα, γαρίφαλα και καθώς ζυμώνουν λένε: «Ο Χριστός γεννιέται, το φως ανεβαίνει, το προζύμι για να γένει».

Όταν πλάσουν το ζυμάρι, παίρνουν τη μισή ζύμη και φτιάχνουν μια κουλούρα, ενώ με την υπόλοιπη φτιάχνουν ένα σταυρό με λωρίδες και τον τοποθετούν πάνω στο ψωμί. Στο κέντρο βάζουν ένα άσπαστο καρύδι και στην υπόλοιπη επιφάνεια σχεδιάζουν σχήματα με το μαχαίρι ή με το πιρούνι, όπως λουλούδια, φύλλα, καρπούς, πουλάκια.

Για το χριστουγεννιάτικο τραπέζι, το Χριστόψωμο είναι ευλογημένο ψωμί. Το κόβουν ανήμερα τα Χριστούγεννα, ανταλλάσσοντας πολλές ευχές.

(Από το ηλεκτρονικό περιοδικό "Παπάκι")

Οι τηγανίδες (Χωριά της Εξω Μάνης)

Σε όλα τα σπίτια, παραμονές Χριστουγέννων θα έπλαθαν και θα έψηναν τις τηγανίδες, τα μανιάντικα λαλάγγια. Στο σοφρά ή σε κάποιο τραπέζι κοντά στη φωτογονία, η μπτέρα και τα κορίτσια έπλαθαν το έτοιμο ζυμάρι σε χοντρό μακαρόνι, τις τηγανίδες, και το δίπλωναν τεχνικά στα τέσσερα. Μετά το έριχναν στη μεγάλη τηγάνη που ήταν γεμάτη καυτό λάδι πάνω στη φωτιά, για να ψηθεί. Η πρώτη τηγανίδα, μεγάλη και στρογγυλή με σταυρό στη μέση ήταν του Χριστού, η δεύτερη παρόμοια του σπιτιού κ.λπ. Τις ψημένες τηγανίδες τις έβαζαν μέσα σε μπουρέκια (στρογγυλά μπακιρένια ταψιά) και σε λεκάνες. Όταν στραγγίζαν καλά τις έβαζαν σε κοφίνια και τις κρεμούσαν ψηλά. Η ποσότητα του ζυμαριού που θα γινόταν τηγανίδες ήταν αρκετή και πάντοτε ανάλογη με τον πληθυσμό της φαμελιάς. Η φωτιά για τις τηγανίδες έπρεπε να είναι δυνατή και να έχει διάρκεια. Γι' αυτό ο πατέρας είχε σκίσει σκίζες τα χοντρά κούτσουρα. Ήταν η καλύτερη καύσιμη ύλη για την περίπτωση. Τα παιδιά παρακολουθούσαν και όλοι, αν δεν ήταν Τετάρτη ή Παρασκευή, δοκίμαζαν και έκαναν τις κρίσεις τους. Και κάθε χρόνο σχεδόν εύρισκαν τα ίδια ελαττώματα στο πλάσιμο και το ψήσιμο, όταν μάλιστα κάποιος ήθελε να πει νερό του έλεγαν να γυρίσει την πλάτη προς το τηγάνι για να μην... τον βλέπουν οι τηγανίδες και ρουφάνε το λάδι. Οι "λυπημένοι", που είχαν πρόσφατο θάνατο, δεν έψηναν τηγανίδες, τους πήγαιναν όμως συγγενείς και φίλοι. Άλλα γλυκά που έφτιαχναν στο σπίτι την περίοδο αυτή ήταν οι κουραμπιέδες και τα μελομακάρονα.

(Από το περιοδικό "Μάνη, χθες, σήμερα, αύριο")

Το έθιμο της ζύμης στην Κρήτη

Σε χωριά της επαρχίας Αμαρίου, στην Κρήτη, τη νύχτα της παραμονής των Χριστουγέννων βάζανε λίγη κοινή ζύμη σ' ένα πιάτο και κάποια στιγμή, ενώ βεγγερίζανε (ξενυχτούσαν συζητώντας) περιμένοντας, η ζύμη ανέβαινε και γινόταν προζύμι. Τότε, κατά την πίστη των ανθρώπων, ήταν η ώρα που γεννιέται ο Χριστός (ο Χριστός γεννιέται και ανασταίνεται κάθε χρόνο, γιατί για την Εκκλησία ο χρόνος έχει άλλους συμβολισμούς).

(Από το περιοδικό του Ρεθύμνου "Πολιτεία")

Το έθιμο του αναμμένου πουρναριού στην Ήπειρο

Στην Ήπειρο έχουν μια ωραία συνήθεια που τη βασίζουν σε μια παλιά παράδοση. Όταν γεννιέθηκε ο Χριστός και πήγαν, λέει, οι βοσκοί να προσκυνήσουν, ήτανε νύχτα σκοτεινή. Βρήκαν κάπου ένα ξερό πουρνάρι κι έκοψαν τα κλαδιά του. Πήρε ο καθένας από ένα κλαδί στο χέρι, του έβαλε φωτιά και γέμισε το σκοτεινό βουνό χαρούμενες φωτιές και τριξίματα και κρότους.

Από τότε, λοιπόν, έχουν τη συνήθεια στα χωριά της Αρτας, όποιος πάει στο σπίτι του γείτονα, για να πει τα χρόνια πολλά, καθώς και όλα τα παιδιά τα παντρεμένα, που θα πάνε στο πατρικό τους, για να φιλήσουν το χέρι του πατέρα και της μάνας τους, να κρατούν ένα κλαρί πουρνάρι, ή ό,τι άλλο δεντρικό που καίει τρίζοντας. Στον δρόμο το ανάβουν και το πηγαίνουν έτσι αναμμένο στο πατρικό τους σπίτι και γεμίζουν χαρούμενες φωτιές και κρότους τα σκοτεινά δρομάκια του χωριού.

Ακόμη και στα Γιάννενα το ίδιο κάνουν. Μόνο που εκεί δεν κρατούν ολόκληρο το κλαρί το πουρ-

νάρι αναμμένο στο χέρι τους -είναι μεγάλη πολιτεία τα Γιάννενα- αλλά κρατούν στη χούφτα τους μια χεριά δαφνόφυλλα και πουρναρόφυλλα, που τα πετούν στο τζάκι, μόλις μπουνε και καλημερίζουν. Κι όταν τα φύλλα τα ξερά πιάσουν φωτιά κι αρχίσουν να τρίζουν και να πετάνε σπίθες, εύχονται: «Αρνιά, κασίκια, νύφες και γαμπρούς!»

Αυτή είναι η καλύτερη ευχή για κάθε νοικοκύρη. Να προκόβουν τα κοπάδια του, να πληθαίνει η φαμελιά του, να μεγαλώνουν τα κορίτσια και τα παλικάρια του, να του φέρνουν στο σπίτι νύφες και γαμπρούς, να του δώσουν εγγόνια που δε θ' αφήσουν τ' όνομα το πατρικό να σβήσει.

(Από το περιοδικό "Ουράνιο Τόξο")

Το Χριστόξυλο, έθιμο της Μακεδονίας

Στα χωριά της βορείου Ελλάδας, ο νοικοκύρης ψάχνει στα χωράφια τις παραμονές των γιορτών και διαλέγει το Χριστόξυλο, δηλαδή το πιο όμορφο, γερό και χοντρό ξύλο από πεύκο ή ελιά, που θα το πάει σπίτι του, με σκοπό να καίει συνέχεια στο τζάκι από τα Χριστούγεννα μέχρι και τα Φώτα. Ο λαός πιστεύει ότι καθώς καίγεται το Χριστόξυλο, ζεσταίνεται ο Χριστός στην κρύα σπηλιά της Βηθλεέμ.

Πριν ο νοικοκύρης φέρει το Χριστόξυλο, κάθε νοικοκυρά φροντίζει να έχει καθαρίσει καλά το σπίτι και με ιδιαίτερη προσοχή το τζάκι, ώστε να μη μείνει ούτε ίχνος από την παλιά στάχτη. Καθαρίζουν ακόμη και την καπνοδόχο, για να μη βρίσκουν πατήματα να κατέβουν οι καλικάντζαροι, τα κακά δαιμόνια, όπως λένε στα παραδοσιακά χριστουγεννιάτικα παραμύθια.

Το βράδυ της παραμονής των Χριστουγέννων, όταν όλη η οικογένεια θα είναι μαζεμένη γύρω από το τζάκι, ο νοικοκύρης του σπιτιού θα ανάψει την καινούργια φωτιά και θα μπει στην πυροστιά το Χριστόξυλο, με ευχή όλων να αντέξει για όλο το δωδεκάημερο των γιορτών.

(Από το ηλεκτρονικό περιοδικό "Παπάκι")

Το κυνήγι τα Χριστούγεννα (Χωριά Εξω Μάνης)

Κατά τη διάρκεια της σαρακοστής τα περισσότερα παιδιά βγαίνουν κυνήγι. Τα βράδια, όταν το σούρουπο έπεφτε για καλά και το κρύο άρχιζε να τσουζει, παίρνανε το "φακό" με καινούργια "πλάκα" και γυρίζανε στα χαλάσματα και στα σπύλια κοντά στο χωριό. Στόχος τους οι γουργουγιάνηδες, τα μικρά πουλάκια που κούρνιαζαν εκεί. Τα θαμπώνανε με το φακό και τα πιάνανε. Αν ήταν πολύ ψηλά, τα χτυπούσαν με τις λαστιχιές (σφεντόνες). Η μάνα ή κάποια μεγάλη αδερφή, μετά από πολλή γκρίνια τους, τα καθάριζαν και

Το τάισμα της βρύσης

Στην Κεντρική Ελλάδα οι κοπέλες, τα μεσάνυχτα ή προς τα χαράματα των Χριστουγέννων (αλλού την παραμονή της Πρωτοχρονιάς), πηγαίνουν στην πιο κοντινή βρύση "για να κλέψουν το άκραντο νερό". Το λένε άκραντο, δηλαδή αμίλπο, γιατί δε βγάζουν λέξη σ' όλη τη διαδρομή. Όταν φτάνουν εκεί, την "ταΐζουν", με διάφορες λιχουδιές: βούτυρο, ψωμί, τυρί, σιτάρι ή κλαδί ελιάς και λένε:

«Όπως τρέχει το νερό σ' βρυσούλα μ', έσ' να τρέχ' και το βιο μ'».

Επειτα ρίχνουν στη στάμνα ένα βατόφυλλο και τρία χαλίκια, "κλέβουν νερό" και γυρίζουν στα σπίτια τους πάλι αμίλπτες, μέχρι να πιουν όλοι από τ' άκραντο νερό. Με το ίδιο νερό ραντίζουν και τις τέσσερις γωνίες του σπιτιού, ενώ σκορπούν στο σπίτι και τα τρία χαλίκια.

(Από την εργασία του δάσκαλου Βασίλη Μπούσιου "Χριστούγεννα - Διαθεματική προσέγγιση με τη χρήση υπολογιστή")

τα πάστωναν. Τα βάζανε σε πύλινα ή γυάλινα βάζα, για να τα φάνε τα Χριστούγεννα. Πολλά παιδιά μάζευαν είκοσι και περισσότερα πουλάκια και καμάρωναν για τις... κυνηγητικές ικανότητες τους και για την σοδειά τους. Και όταν ζύγωναν οι γιορτές, άρχιζαν οι παραδοσιακές ετοιμασίες. Το σπίτι έπρεπε να βάλει τα γιορτινά του και όλο το χωριό να καθαριστεί και να ετοιμαστεί, για να υποδεχτεί τους ξενιτεμένους του που θα έρχονταν να κάνουν γιορτές με τους δικούς τους.

(Από το περιοδικό "Μάνη, χθες, σήμερα, αύριο")

"Τα καρύδια" Παραδοσιακό ομαδικό παιχνίδι που παίζουν τα παιδιά στην Ηπειρο

Την ημέρα των Χριστουγέννων τα παιδιά -κορίτσια και αγόρια- παίζουν "τα καρύδια". Το παιχνίδι είναι ομαδικό και παίζεται ως εξής: Κάποιο παιδί χαράζει με ένα ξυλάκι στο χώμα μια ευθεία γραμμή. Πάνω σε αυτή την ευθεία γραμμή κάθε παίκτης βάζει κι από ένα καρύδι στη σειρά. Μετά, ο κάθε παίκτης με τη σειρά του και από κάθετη απόσταση ενός με δύο μέτρα από τη γραμμή -σειρά των καρυδιών, σκυφτός, με το μεγαλύτερο και το πιο στρογγυλό καρύδι του, σημαδεύει κάποιο από τη σειρά των καρυδιών.

Όποιο καρύδι πετύχει και το βγάλει έξω από τη γραμμή το κερδίζει και δοκιμάζει ξανά σημαδεύοντας κάποιο άλλο καρύδι. Αν αστοχήσει, συνεχίζει ο επόμενος παίκτης.

Το παιχνίδι συνεχίζεται μέχρι να κερδηθούν όλα τα καρύδια...

(Από το βιβλίο της δασκάλας Αγγελικής Μαστρομιχαλάκη "Χριστούγεννα - Πρωτοχρονιά - Θεοφάνια")

Η σφαγή του γουρουνιού στη Θεσσαλία

Σαν ιεροτελεστία γίνονταν σε κάθε οικογένεια η σφαγή του γουρουνιού, το οποίο εξέτρεφαν για το σκοπό αυτό. Το γουρούνι αναλάμβαναν να το σφάζουν οι άντρες του σπιτιού την παραμονή των Χριστουγέννων. Τα μέλη της οικογένειας αντάλλαζαν μεταξύ τους ευχές. Το χοιρινό κρέας αποτελούσε το κύριο φαγητό στο χριστουγεννιάτικο γεύμα, όπως άλλωστε και σήμερα. Επίσης, έφτιαχναν λουκάνικα από το γουρούνι, τα οποία κρεμούσαν μέχρι να στεγνώσουν, ενώ το λίπος του γουρουνιού το αποθήκευαν σε δοχεία και το χρησιμοποιούσαν στη μαγειρική.

(Από την εργασία του δάσκαλου Βασίλη Μπούσιου "Χριστούγεννα - Διαθεματική προσέγγιση με τη χρήση υπολογιστή")

Παραδοσιακά χριστουγεννιάτικα γλυκά του κόσμου

ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ ΑΝΑΣΤΑΣΑΚΗ

Εχετε μήπως περιέργεια να μάθετε τι γλυκά προτιμούν ανά τον κόσμο το βράδυ των Χριστουγέννων μετά το πλούσιο οικογενειακό γεύμα; Γιατί όρεξη σίγουρα έχετε αλλά και διάθεση να τα δοκιμάσετε! Μια βόλτα στα τραπέζια 11 χωρών του κόσμου την ώρα που σερβίρεται το επιδόρπιο, θα σας αποζημιώσει και με το παραπάνω. Και πώς αλλιώς άλλωστε αφού σοκολάτα, κρέμα, ζύμες, τσουρέκια αλλά και ζεστά ροφήματα έρχονται με τη μία μπροστά σας. Το μόνο που έχετε να κάνετε είναι να απλώσετε το χέρι...

6. Banquetstaaf, Ολλανδία - Αμυδαλόπαστα καλυμμένη με σφολιάτα και αλεμένη με μαρμελάδα βερίκοκο

7. Bunuelos, Μεξικό - Λουκουμάδες βουτηγμένοι σε σιρόπι ή μέλι ή πασπαλισμένοι με ζάχαρη

1. Panettone, Ιταλία - Είδος κέικ με κόνιτα (αποξηραμένα και ζαχαρωμένα φρούτα)

2. Bûche de Noël, Γαλλία - Είδος κορμού με γλάσο σοκολάτας και χριστουγεννιάτικη διακόσμηση

3. Stollen, Γερμανία - Είδος γλυκού ψωμιού που παραγίνεται με σταφίδες, κέρασια και πάστα αμυγδαλού

4. Glogg & Pepperkakor, Νορβηγία - Ζεστό καρυκευμένο με μπαχαρικά κρασί

5. Truchas de Navidad, Κανάρια Νησιά - Γλυκές πιτούλες κολοκύθας πασπαλισμένες με άχνη ζάχαρη

8. Χριστόψωμο, Ελλάδα - Το ψωμί των Χριστουγέννων, σκέτο ή παραγεμισμένο με ξερά φρούτα και ξηρούς καρπούς

9. Brunslil, Ελβετία - Σοκολατένια μπισκότα χωρίς αλεύρι με κανέλα και γαρίφαλο

10. Plum Pudding, Βρετανία - Ζεστή πουτίγκα σοκολάτας με κρέμα από κονιάκ

11. Gingerbread Cookies, ΗΠΑ - Μπισκότα βουτύρου με λιωμένες καραμέλες στο κέντρο

ΚΥΡΙΑΚΟΣ
ΒΑΣΙΛΟΜΑΝΩΛΑΚΗΣ*

Ένας Άν Βασίλης στο Δέλτα του Νίγηρα

Δεκέμβρης μήνας και ψηνόμαστε στη ζέστη, περισσότερο όμως υποφέραμε από την υγρασία. Το υγρασιόμετρο στη γέφυρα είχε κολλήσει στο 100%. Στην Αφρική δεν καταλαβαίνεις Χειμώνα ειδικά όταν είσαι κοντά στον Ισημερινό.

Είκοσι πέντε Έλληνες νοματαίοι και δεκαπέντε μαύροι πάνω στο Ελληνικό πλοίο "Δυτικός Άνεμος" υπολογίζαμε ότι θα περάσουμε τον Χειμώνα στα τροπικά. Στο πρώτο μας λιμάνι στη μαύρη ήπειρο, το Λάγκος της Νιγηρίας, ήμασταν τυχεροί. Ο πλοιοκτήτης μας είχε ιδιόκτητη προβλήτα, έτσι δεν καθυστερήσαμε στη ράδα. Ένας Χανιώτης, ο Μαστρομανώλης, μας υποδέχτηκε στο ντόκο όπως πάντα...

«Που πάτε από εδώ λεβέντες;», μας ρωτά.

«Που αλλού; στο Δέλτα», του λέμε, «για μερικές βδομάδες και μετά νότια στο Κονγκό».

Χαμογέλασε πικρά γιατί ήξερε τι σημαίνει παραμονή στο Δέλτα. Αφόρητη ζέστη, υγρασία που δεν άντεχαν ούτε οι ντόπιοι, βλέπεις είναι εποχή ξηρασίας τον Χειμώνα.

Κι εμείς ξέραμε... κάθε δυο μήνες εκεί ήμασταν. Η διασκέδαση στα χωριά - λιμάνια στο Δέλτα του Νίγηρα είχε τρία στέκια, τη λέσχη των ναυτικών, το μπαρ και τον δρόμο με τις καλύβες... που δεν είχε κόκκινα φανάρια.

«Καλά πώς θα μπειτε στο ποτάμι με τέτοιο βύθισμα;» μας ρωτά κι εννοούσε ότι επειδή ήμασταν υπερφορτωμένοι υπήρχε κίνδυνος να προσαράξουμε στα ρηχά του ποταμού.

«Θα τα καταφέρουμε μην ανησυχείς» του απαντώ αλλά η καρδιά μου το 'ξερε.

Την επομένη, με εντολή του καπετάνιου μας του Καπτά Νικόλα, πήγα στο Βρετανικό Ναυαρχείο κι

αγόρασα νέους χάρτες του ποταμού.

Συννέφιασε το πρόσωπο του καπετάνιου όταν μελέτησε τα βάθη στην είσοδο του Escravos.

«Δύσκολα τα πράγματα καπτά Κυριάκο... δεν μας παίρνει το βύθισμα να μπούμε, υπολόγισε πότε είναι η υψηλή παλίρροια μεθαύριο».

Στην είσοδο του Escravos φθάσαμε νωρίς το πρωί κι αγκυροβολήσαμε στα 2 μίλια.

Τα νερά θα φούσκωναν σε δυο ώρες περίπου.

«Πάμε να βυθομετρήσουμε την είσοδο του ποταμού, ετοιμάστε τη βάρκα, στο πλοίο θα μείνει ο ο υποπλοίαρχος, ο καπτά Αλέξης», οι εντολές του Καπτά Νικόλα...

Τα νερά του Νίγηρα θολά, παχύρρευστα ρέουν αργά κατεβάζουν χόρτα, κλαδιά και ιλύ. Φθάσαμε στην είσοδο λίγο πριν την ώρα της πλημμυρίδας. Ρίξαμε τα σκαντάγια σε πολλά σημεία και να, μας σηκώνουν τα νερά, είναι μερικές ίντσες βαθύτερα από όσο δείχνανε οι χάρτες των Άγγλων.

«Πάμε πίσω να βάλουμε το πλοίο», η εντολή του Καπτά Νικόλα.

Πώς θα πας όμως χωρίς μηχανή; Τότε βλέπεις βρήκε να μας εγκαταλείψει η μηχανή της βάρκας μας.

«Δεν παίρνει μπροστά με τίποτα καπτά Νικόλα», δηλώνει ο μηχανικός μας.

«Πιάστε τα κουπιά παιδιά», διατάζει ο καπετάνιος.

«Επείγον καπτά Αλέξη ζήτησε από τους Ιταλούς να έρθουν να μας τραβήξουν...», η κοφτή εντολή του Νικόλα στο γουόκι τόκι.

Τα Ιταλικά ρυμουλκά που δούλευαν στις πετρελαιοπηγές τα ξέραμε από τα ταξίδια μας. Σε λίγο το μικρότερο ήταν δίπλα μας.

«Δέστε τη βάρκα σας κι ανεβείτε πάνω», φωνάζει ο νεαρός Ιταλός κυβερνήτης που μισόγυμνος πάνω στη κόντρα γέφυρα έκανε τις μανούβρες.

Ήλθε η σειρά μου να ανέβω κι ωχ! Στο σκαμπανέβασμα η γάμπα μου κοπανίστηκε ανάμεσα στη βάρκα και στο ρυμουλκό. Ούρλιαξα από τον πόνο... αλλά πήδηξα πάνω.

Κουτσαίνοντας ανέβηκα στο πλοίο μας.

Μεσημέρι, ώρα της πλημμυρίδας.

«Όλοι στις θέσεις σας» και μετά από λίγο «πρόσω ημιταχώς», οι εντολές του Καπτά Νικόλα.

Το ασημί καλοδιατηρημένο πλοίο με τις μπίγκες ψηλά έμοιαζε με προϊστορικό τέρας καθώς περναγάμε δίπλα από τα χαμπλά δένδρα στην είσοδο του ποταμού.

«Κράτει τις μηχανές, ρίξτε την ανεμόσκαλα δεξιά, να πάρουμε τον πλοηγό μας τον Τομ και την παρέα του», λέει ο Καπτά Νικόλας από τη δεξιά βαρδιόλα.

Μια πιρόγα είχε ήδη ξεκινήσει από την όχθη του χωριού Escravos.

Ο ξυπόλτος Τομ, γέννημα-θρέμμα του ποταμού ήξερε κάθε παραπόταμο σαν την παλάμη του. Συνεργάτης μας κάθε φορά που μπαίναμε στο ποτάμι. Η παρέα του, δυο νεαροί τιμονιέρηδες, αληθινοί αίλουροι, πλατιά χαμόγελα και χαιρετούρες.

«Τομ προορισμός Warri», του λέει ο Καπτά Νικόλας

«Αν, Άν κάπταιν», απαντά ο Τομ κι αρπάζει το τιμόνι...

«Καπτά Κυριάκο μείνε μαζί του, να παρακολουθείς το στίγμα και να δίνεις αναφορά κάθε 15 λεπτά από το ραδιοτηλέφωνο V.H.F.»

Το ποτάμι είναι στενό γι' αυτό προειδοποιούσαμε τα πλοία που τυχόν έβγαιναν.

Για ώρες κόλλησα πάνω στο χάρτη κι απορούσα πώς ήξερε κάθε πάγκο, κάθε βάθος, κάθε κούρμπα του ποταμού...

Ο Τομ άφησε το τιμόνι στους βοηθούς του κι ακουμπισμένος στη βαρδιόλα έδινε τις εντολές του στη γλώσσα των Γιούρμπα, χαιρετούσε τους ψαράδες, τις καλύβες...

Φάνταζε σαν άρχοντας του ποταμού.

Στο σούρουπο ήμασταν βαθιά μέσα στο Δέλτα 60 χιλιόμετρα από τις εκβολές, στα μισά της απόστασης για το Warri. Η ναυσιπλοΐα απαγορεύεται τη νύχτα γι' αυτό αγκυροβολήσαμε σε ένα πλάτωμα του ποταμού. Σε λίγο μια πιρόγα ήλθε και πήρε τον Τομ. Καλά πού πάει;

αναρωτήθηκα. «Ανάψτε όλα τα φώτα και τους προβολείς, διπλές βάρδιες όλη τη νύχτα», η εντολή του καπετάνιου.

Σαν Χριστουγεννιάτικο δέντρο είμαστε. Στο κατάστρωμα μετά το βραδινό το ρίξαμε στο τραγούδι, άσματα για κάθε γούστο, λαϊκά, κάλαντα, δημοτικά, ώσπου...

Φωνές και τραγούδια σκέπασαν τις δικές μας. Μια δεκαριά πιρόγες μάς είχαν περικυκλώσει.

Γνωστοί μας από παλιά, οι ψαράδες του ποταμού περίμεναν τα δώρα τους.

«Ήλθε ο Άι Βασίλης ρε...» φωνάζει ο ναύτης ο Νίκος ο Καράμπελας που είχε το γενικό πρόσταγμα. Χρόνια στο Δέλτα τον γνώριζαν όλες οι καλύβες...

Ζητωκραυγές από τις πιρόγες μόλις βλέπουν τη γνώριμη σιλουέτα του Καράμπελα, όρθιο στην κουπαστή.

Μερικές βδομάδες τώρα μάζευε τα άθικτα καρβέλια που μας περίσσευαν, πανέρια ολόκληρα.

Το πανηγύρι άρχισε όταν άρχισε να πετάει τα καρβέλια στις πιρόγες. Πανζουρλισμός. Όσα έπεφταν στο ποτάμι βουτούσαν και τα έπιαναν τα παιδιά.

Μετά ήρθε η σειρά των ρούχων, ακολούθησαν σαπουνάκια, ξύλα και στο τέλος...

«Τώρα φωνάξτε, ζήτω ο Ολυμπιακός», ζητά από τους ποταμίσσιους ο Καράμπελας, αθεράπευτος γαύρος.

«Ζήτω ο Ολυμπιακός» φωνάζουν με προφορά οι ποταμίσσιοι.

Σε λίγο οι πιρόγες χάθηκαν μες στο σκοτάδι. Ησυχία, σκοτάδι, μοναξιά ώσπου ακούστηκε το γνώριμό μας τραγούδι του ψαρά. Άρχισε χαμπλά για να δυναμώσει σε λίγο.

Ο ήχος ερχόταν από παντού όπως διαχεόταν μέσα στα δέντρα...

Το τραγούδι - διάλογος ήταν ανάμεσα στον αρχιτραγουδιστή -τον πλοηγό μας τον Τομ- και τον χορό.

- Δες τον ήλιο στα χέρια σου
- Τον βλέπω
- Δες τους θεούς στον ήλιο
- Τους βλέπω
- Δες το φεγγάρι στα χέρια σου
- Το βλέπω
- Δες τον εαυτό σου στα χέρια σου
- Τον βλέπω...

...το σκοτάδι με εμπόδιζε να δω τους ψαράδες να χορεύουν, ήξερα όμως πως οι ποταμίσσιοι χορεύουν με τα πόδια τους δεμένα στη γη και στο χθες, κι ότι τα τραγούδια τους αγγίζουν το αύριο.

Η δικιά τους ευχή για τα Χρόνια Πολλά!

ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΟ ΓΕΓΟΝΟΣ

Η γέννηση του Χριστού

ΕΛΕΝΗ ΣΤ. ΛΑΓΟΥΜΙΤΖΑΚΗ

Υπέρλαμπρος διάδρομος, η υπεραγία Θεοτόκος, για τη Θεϊκή φλόγα, που ενσαρκώνεται μεθαύριο, στο γλυκομουρμούρισμα της ωραιότερης γνωριμίας, της συγκλονιστικής επαφής και κατακόρυφης επικοινωνίας, με τον Κύριο ημών Ιησού Χριστό.

Σ' ένα αστραπόφωτο παιχνίδι της φύσης μια έκχυση φωτός, ένα πανηγύρι των άστρων, μια φωτεινή τελετή του σύμπαντος, γλυκό τρεμούλιασμα της ψυχής, ρίγος μιας ατέλειωτης προσμονής, ενός υπεργήνιου και υπερκοσμικού γεγονότος. Στην είσοδο της πιο μεγάλης ημέρας, η αναμενόμενη γέννηση ενός ΜΕΓΑΛΟΥ ΑΣΤΕΡΑ, πλημμυρίζει τις καρδιές, το "είναι", τις ψυχές μας, με μια ασύλληπτη χαρά και απεριγράπτη αίσθηση εφορίας, σε μια τέλεια επισφράγιση πνευματικής ευθύνης...

Το σύμπαν γέμισε με πίστη, πλημμύρισε υπομονή, γεύτηκε την αγάπη, σ' ένα ιερό ξεφάντωμα απροσδιόριστης ευτυχίας. Στα ελπιδοφόρα νοητά περβόλια της ψυχής, αδικημένοι και πονεμένοι στήνουν χορούς ασφαλούς σωτηρίας, ψέλνοντας ύμνους δοξαστικής ευχαριστίας. Στην ιεραρχία της σιωπής, κάθε εγωισμός γονατίζει. Φαντασμαγορική η είσοδος της ΑΓΙΑΣ ΤΡΙΑΔΟΣ στη φτωχική φάτνη ...

Φαντασμαγορική και η είσοδος της βασιλείας των ουρανών, στον άνθρωπο ... Η γέννηση του ΧΡΙΣΤΟΥ μέσα μας, η υποδοχή και αποδοχή θεϊκής ενέργειας, ιερής

πληρότητας, της ίδιας της Θεότητας, συμπληρώνει, γαλννεύει, χαριτώνει τον άνθρωπο και τον οδηγεί σε ουράνιες σφαίρες φιλόξενες, σωματικής και ψυχικής γαλήνης.

Αραγε νιώθουμε το μέγεθος της προσφοράς, το μέγεθος της σωτηρίας, την απέραντη ΑΓΑΠΗ, το ύψος της ταπείνωσης ;

Ο Θεός κατέβηκε και ο άνθρωπος ανέβηκε, ο ΘΕΑΝΘΡΩΠΟΣ όμως αναστήθηκε... ανερχόμενος σε ατελείωτα ύψη ουράνιας αρμονίας.

Η Θεότητα στην πλήρη μεγαλοπρέπεια της!!! Ο λόγος του Θεού ενσαρκωμένος!!!

Ο λόγος του Θεού σε ενανθρώπιση!!!

Ο υιός ο μονογενής!!!

Ο υιός και Θεός της Μαρίας.

Γεννήθηκε, ενώ γέννησε τη Μαρία...

Με δύο φύσεις, μια ουσία, ΟΜΟΟΥΣΙΟΣ - ΑΓΙΑ ΤΡΙΑΣ.

Ομως πόσοι από εμάς είναι έτοιμοι να τον υποδεχτούμε ;

Τίνος η φάτνη της ψυχής είναι τόσο ταπεινή, τόσο αστραφτερή, τόσο καθαρή, για να δεχτεί ΕΝΑ ΧΡΙΣΤΟ;

Ποια σύγκριση στην προσφορά;

Τι έφερε, όταν ήρθε;

Τι έδωσε ΕΚΕΙΝΟΣ και τι δίνουμε ;

Τι παίρνει και τι παίρνουμε ;

Τι απαιτεί και τι απαιτούμε;

Στον Γολγοθά και στον σταυρό εμείς θα συγκριθούμε;

Τι έδωσε και τι δίνουμε;

Τον εαυτό του αντίτιμο για τη σωτηρία μας. Εμείς μπορούμε να τον μιμηθούμε προσφέροντας στον πλησίον τα ελάχιστα σε σύγκριση με εκείνον;

Ίσως εάν θελήσουμε να πράττουμε το καλό και να κερδίσουμε την βασιλεία των Ουρανών.

Χριστούγεννα στον κόσμο

Γαλλία

Τα Χριστούγεννα στη Γαλλία αποτελούν την εορταστική κορύφωση του έτους. Σε αντίθεση με άλλες ευρωπαϊκές χώρες η εποχή προ των Χριστουγέννων είναι λιγότερο σημαντική. Η παραμονή των Χριστουγέννων εδώ είναι μία συνηθισμένη εργάσιμη μέρα. Το βράδυ όμως η οικογένεια συγκεντρώνεται για ένα ολοκληρωμένο χριστουγεννιάτικο δείπνο. Ο Père Noël (Ο πατέρας των Χριστουγέννων), ο κατά τους Γάλλους Άγιος Βασίλης, δίνει τα δώρα του το βράδυ μεταξύ 24 προς 25 Δεκεμβρίου.

Μεγάλη σημασία στους εορτασμούς των Χριστουγέννων έχουν οι γαστρονομικές απολαύσεις. Το παραδοσιακό εορταστικό τραπέζι, το "Reveillon" (ρεβεγιόν) αποτελείται από μια πλούσια γκάμα διαφορετικών πιάτων. Και αυτό το έθιμο έχει περάσει σήμερα στα προγράμματα όλων των ξενοδοχειακών μονάδων της Ευρώπης και όχι μόνο αλλά και επί πλέον και την Πρωτοχρονιά. Οι Γάλλοι, τα Αλεξανδριανά τα γνωστά κόκκινα λουλούδια τα αποκαλούν Etoiles de Noël (Αστέρια των Χριστουγέννων) και τα χρησιμοποιούν για διακόσμηση εσωτερικών χώρων καθώς και ως δώρο σε όλη τη διάρκεια του έτους.

Αγγλία

Η Αγγλική κλασική διακόσμηση περιλαμβάνει φωτεινά κόκκινα Αλεξανδρινά γύρω από το τζάκι, καθώς και κλαδιά "γκυ" που κρέμονται από την οροφή που σύμφωνα με τη παράδοση όποιος στέκεται κάτω απ' αυτό πρέπει να ανταλλάξει φιλιά με αγαπημένα πρόσωπα.

Για τους Άγγλους δεν νοείται εορταστικό χριστουγεννιάτικο τραπέζι χωρίς γαλοπούλα, κρεατόπιτα και χριστουγεννιάτικη πουτίγκα για καλή τύχη, ενώ τρώνε και μπιφτέκια με σάλτσα από γουρουνάκι.

Βέλγιο

Το Βέλγιο μπαίνει στο πνεύμα των Χριστουγέννων από νωρίς με την ημέρα του Sinterklaas και με τον πολύτιμο βοηθό του Zwarte Piet που μοιράζει τα δώρα από σπίτι σε σπίτι. Τα παιδιά κρεμάνε τις κάλτσες των δώρων στο τζάκι και αφήνουν σανό και ζάχαρη για το άλογο του Sinterklaas. Ο Sinterklaas είναι ο Santa Claus ή αλλιώς Άι Βασίλης. Στο Βέλγιο τα Χριστούγεννα εορτάζονται και με πλήθος παραστάσεων που αποδίδονται καλλιτεχνικά σκηνές από τη Θεία Γέννηση καθώς και λιτανείες και ακόμη υπαίθριες αγορές.

Γερμανία

Στη Γερμανία το διάστημα που προηγείται των Χριστουγέννων είναι πολύ σημαντικό. Για τις οικογένειες τα χριστουγεννιάτικα μπισκότα, το χριστουγεννιάτικο κέικ αποτελούν τα παραδοσιακά έθιμα της περιόδου. Χαρακτηριστικές είναι και οι χριστουγεννιάτικες αγορές στο κέντρο κάθε πόλης που εμφανίζονται από το πρώτο Σαββατοκύριακο του Δεκεμβρίου και τελειώνουν την παραμονή των Χριστουγέννων. Οι πάγκοι της Χριστουγεννιάτικης αγοράς έχουν γλυκά, στολίδια και ζεστό κόκκινο γλυκό κρασί με μπαχαρικά. Στις 6η Δεκεμβρίου γιορτάζεται ο Ζανκ Νίκλαους (ο Άγιος Νικόλαος) που είναι παρόμοιος του

Αγίου Βασιλείου ως προς το έθιμο των δώρων. Στη λαογραφική του έκδοση φέρνει δώρα στα καλά παιδιά, αλλά και ένα δεματάκι βέργες για να δείρει τα παιδάκια που δεν ήταν φρόνιμα.

Οι Γερμανοί δίνουν μεγάλο βάρος στη διακόσμηση των σπιτιών τους την περίοδο των εορτών των Χριστουγέννων. Γύρω από τα παράθυρα βάζουν ηλεκτρικά κεράκια ή λαμπιόνια και στα τζάμια τοποθετούν πολύχρωμες χριστουγεννιάτικες φιγούρες, ενώ στον κήπο στολίζουν ένα αληθινό φυτεμένο έλατο με λαμπάκια.

Επίσης, στη Γερμανία συναντάται συχνά το έθιμο του λεγόμενου Adventskranz. Πρόκειται για ένα κηροπήγιο από κλαδιά ελάτου που είναι πλεγμένα έτσι ώστε να σχηματίζουν ένα στεφάνι. Στο στεφάνι πάνω είναι τέσσερις θέσεις με κεριά, που συμβολίζουν τις τέσσερις

τελευταίες εβδομάδες πριν τα Χριστούγεννα. Κάθε Κυριακή ανάβουν ένα κερί παραπάνω, μετρώντας αντίστροφα το χρόνο που απομένει για τον ερχομό των Χριστουγέννων. Δηλαδή τέσσερις βδομάδες πριν τα Χριστούγεννα ανάβουν ένα κερί, την επόμενη βδομάδα δύο, τη μεθεπόμενη τρία και τελικά την τελευταία Κυριακή πριν τα Χριστούγεννα ανάβουν τέσσερα κεριά.

Σε όλα τα σχολεία από το νηπιαγωγείο ως το γυμνάσιο γίνεται Χριστουγεννιάτικη εορτή με θεατρική παράσταση, ενώ τα παιδιά ανταλλάζουν δώρα. Το έθιμο αυτό ονομάζεται Wichteln και είναι αγαπητό και στις Χριστουγεννιάτικες γιορτές των μεγάλων. Κάθε ένας φέρνει ένα ή παραπάνω δωράκια τυλιγμένα στο χαρτί και τα βάζει μαζί με τα άλλα κάτω από το Χριστουγεννιάτικο δέντρο. Όταν έρθει η ώρα, ένας - ένας με τη σειρά περνάνε όλοι κάτω από το δέντρο και παίρνουν από ένα δωράκι μέχρι που να τελειώσουν. Οι εταιρείες διοργανώνουν Χριστουγεννιάτικο τραπέζι για όλους τους εργαζομένους. Το ίδιο και οι όμιλοι, και οι παρέες, οι οποίες συναντιούνται για την παραδοσιακή Χριστουγεννιάτικη εορτή.

Ένα άλλο έθιμο της εποχής πριν τα Χριστούγεννα είναι το χριστουγεννιάτικο ημερολόγιο Adventskalender. Πρόκειται για ένα ημερολόγιο με 24 θέσεις αριθμημένες από το 1 μέχρι το 24 και συμβολίζουν τις ημέρες του Δεκεμβρίου πριν από τα Χριστούγεννα. Οι θέσεις είναι κλεισμένες με πορτάκια. Κάθε μέρα ανοίγουν το αντίστοιχο πορτάκι και βρίσκουν μια έκπληξη που μπορεί να είναι ένα σοκολατάκι, ζαχαρωτό, παιχνίδι, κλπ.

Τα δώρα φέρνει το βράδυ της παραμονής των Χριστουγέννων ο Βάιναχτσμαν (Weihnachtsmann) ή ο "Χριστούλης"

(Christkind). Το έθιμο αυτό ξεκίνησε από τη Μεταρρύθμιση του Λούθηρου για να δώσουν μια πιο γιορταστική μορφή στην ημέρα της γέννησης του Χριστού.

Το Χριστουγεννιάτικο δέντρο το στολίζουν την παραμονή των Χριστουγέννων. Στα περισσότερα σπίτια κάτω από το δέντρο υπάρχει και η παραδοσιακή φάτνη. Το δέντρο είναι στολισμένο με φιγούρες (αγγελάκια κ.λπ), ή με μπαλίτσες και φωτίζεται με κεράκια αναμμένα ή με λαμπάκια. Τα δώρα τα βάζουν κρυφά κάτω από το δέντρο και δίπλα στην φάτνη, για να τα βρουν τα παιδιά επιστρέφοντας από την εκκλησία. Την ημέρα των Χριστουγέννων η οικογένεια γιορτάζει γύρω από το πλούσιο τραπέζι, ενώ την δεύτερη μέρα των Χριστουγέννων οι συγγενείς μαζεύονται όλοι και γιορτάζουν όλοι μαζί το απόγευμα. Παραδοσιακό Χριστουγεννιάτικο φαγητό είναι η ψητη χίνα (Weihnachtsganz) με κόκκινο λάχανο (Rotkohl) και μπιλάκια από πατάτες (Klöße). Άλλα παραδοσιακά φαγητά είναι η πέστροφα και ο κυπρίνος.

Αμέσως μετά τα Χριστούγεννα συναντάμε το έθιμο των τριών μάγων. Από τις 27 Δεκεμβρίου μέχρι και τις 6 Ιανουαρίου, παιδάκια που είναι ντυμένα τρεις μάγοι πηγαίνουν από σπίτι σε σπίτι και τραγουδούν. Παριστάνουν τους τρεις μάγους που επιστρέφουν από την Βηθλεέμ. Όποιοι ανοίξει την πόρτα τους δωρίζει γλυκά και ξηρούς καρπούς, ενώ δίνει λεφτά για τον έρανο που κάνουν. Σε αντάλλαγμα οι τρεις μάγοι γράφουν με κιμωλία τα αρχικά τους (δηλαδή Κάσπαρ, Μέχιορ και Μπάταζαρ) και το τρέχον έτος, π.χ. 20 * C + M + B + 08. Το γκράφιτι αυτό θεωρείται ότι φέρνει γούρι και γι' αυτό δεν το σβήνουν, έτσι ώστε σε μερικά σπίτια συναντάμε τις υπογραφές των μάγων ολόκληρων δεκαετιών.

Δανία

Στη Δανία την περίοδο πριν από τα Χριστούγεννα φτιάχνονται πολλά χειροποίητα στολίδια για τη διακόσμηση των σπιτιών. Οι περισσότερες οικογένειες φτιάχνουν μόνες τους το παραδοσιακό Αλεξανδριανό στεφάνι με τέσσερα κεριά που συμβολίζουν τις τέσσερις Κυριακές μέχρι την ημέρα των Χριστουγέννων. Εκτός από το στεφάνι για τη σύνθεση του οποίου χρησιμοποιούνται μικρά κόκκινα ή μπεζ Αλεξανδριανά, κλαδιά και λαμπερά στολίδια υπάρχει και το "έθιμο του κεριού" που είναι ιδιαίτερα αγαπητό στα παιδιά και χρησιμεύει σαν ημερολόγιο. Κάθε παι-

δί έχει ένα κερί το οποίο χωρίζεται με οριζόντιες γραμμές ή νούμερα στις μέρες που αντιστοιχούν μέχρι τα Χριστούγεννα. Κάθε μέρα το κερί ανάβεται μέχρι να πλησιάσει η επόμενη γραμμή. Έτσι φθάνει η μέρα που θα πάρει και το δώρο του. Η περίοδος των Χριστουγέννων στη Δανία συνοδεύεται και από τα απαραίτητα και πολύ σκανταλιάρικα καλικαντζαράκια τα "Julenisser". Η παραμονή των Χριστουγέννων γιορτάζεται με το παραδοσιακό τραπέζι μεταξύ των συγγενών. Ένα μεγάλο αμύγδαλο κρύβεται μέσα στο δανέζικο γλυκό. Ο τυχερός που θα το βρει ανταμείβεται με το λεγόμενο "δώρο του αμύγδαλου".

**ΤΑΒΕΡΝΑ
Πυροφάνι**

Παραμονή Χριστουγέννων
θα είμαστε κοντά σας
με εκλεκτά Χριστουγεννιάτικα πιάτα
και την μουσική παρέα του Βασίλη Μουλούδη.
Ελεύθερο μενού

ΒΛΗΤΕΣ ΣΟΥΔΑΣ ΤΗΛ. 28210 96001/6977 276667

Επισημασσε απ'ο γηιγίης Παροσίβενες γιορτές

25/12 ΚΛΕΙΣΤΑ 26-27/12 ΑΝΟΙΚΤΑ

Ταβέρνα «Κούρτσα»

Σιμώνουν τα Χριστούγεννα χαρές παντού και γέλια.
Μέρες αγάπης και γλεντιού
για γέρους, νιους κοπέλια.
Για τούτο την Παραμονή στην Κούρτσα
το γλεντούμε, εικοσιτέσσερις
λοιπόν θε να πρεμαζωχτούμε.

Με Λιλικάκη λυρατζή,
Αντρέα, που 'χει χάρη
κι αναστατώνει το ντουινιά
σαν πιάσει το δοξάρι.
Αντέστε να το κάψουμε,
η ζήση γλέντι θέλει...
να νιώσουμε τη γλύκα τζη..
απούναι σαν το μέλι.

τηλ. κρατ. 6993 146699 - 28250 51925
ΒΑΦΕΣ ΑΠΟΚΟΡΩΝΟΥ

**ΡΕΒΕΓΙΟΝ
ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΩΝ 24/12
& 25 - 26 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ**

Συν **ΟΥΣΙΑ**

Γιώργος Δημόπουλος Αντώνης Ψυλλάκης

Ανοικτά Παρασκευή, Σάββατο & Κυριακή από νωρίς το μεσημέρι
τηλ.: 28210 33454 - κιν.: 6972 783 550
κάτω Δαράτσο

Ισπανία

Η Χριστουγεννιάτικη περίοδος ξεκινά στην Ισπανία με τη μεγάλη κλήρωση της 22ης Δεκεμβρίου. Για τους Ισπανούς τα Χριστούγεννα είναι η πιο σημαντική εορτή του χρόνου και ακολουθείται από την Πρωτοχρονιά, η οποία ονομάζεται "Noche Vieja", και την 6η Ιανουαρίου την "Día de Reyes". Η παραμονή των Χριστουγέννων ή αλλιώς "Noche Buena" είναι το βράδυ που μαζεύεται όλη η οικογένεια. Τα δωμάτια διακοσμούνται με κλαδιά από πεύκα, μπεζ και κόκκινα αλεξανδριανά και αναμμένα κεριά δίνοντας μια κατάνυξη και ένα χρώμα στην ατμόσφαιρα. Μετά το τραπέζι των Χριστουγέννων στο οποίο προσφέρονται τοπικές σπεσιαλιτέ, ακολουθεί η Λειτουργία των Χριστουγέννων. Ο διάσημος πετεινός "Misa del Gallo" υπενθυμίζει τον αλέκτορα που σύμφωνα με τη παράδοση, ήταν ο πρώτος που ανακοινωσε το χαρμόσυνο μήνυμα της Γέννησης του Ιησού. Στις 5 Ιανουαρίου στη διάρκεια μιας μεγάλης παρέλασης που ονομάζεται "Cabalgata de Reyes", άνθρωποι ντυμένοι σαν τους Τρεις Μάγους και άλλες μορφές της Θρησκείας πετάνε γλυκά στα παιδιά. Η εορταστική περίοδος ολοκληρώνεται στις 6 Ιανουαρίου τη μέρα των Θεοφανίων κατά τη διάρκεια της οποίας οι Τρεις Μάγοι φέρνουν τα δώρα στα παιδιά, πάντα σύμφωνα με την παράδοση.

Νορβηγία

Τα Σκανδιναβικά "Jul" (Χριστούγεννα) έχουν τις ρίζες τους σε αρχαία γεωργικά έθιμα του Χειμώνα και της εποχής της συγκομιδής. Ο Julenissen όπως ονομάζεται ο Νορβηγός Άγιος Βασίλης, μαζί με τους βοηθούς του φέρνει δώρα και καλή τύχη στο σπίτι και στον στάβλο.

Τη νύχτα των Χριστουγέννων τα παιδιά βάζουν μπολ με κουρκούτι από αλεύρι σαν προσφορά στον Julenissen που επισκέπτεται τα παιδιά της Νορβηγίας, ολοκληρώνοντας το μακρινό του ταξίδι από τη Λαπωνία πάνω στο έλκηθρο που το σέρνουν τάρανδοι.

Η ημέρα των Χριστουγέννων ονομάζεται "Julbrod" κατά τη διάρκεια της οποίας τα παλιά χρόνια ετοιμάζονταν μέχρι και 60 διαφορετικά πιάτα για το τραπέζι των φίλων, των συγγενών και φυσικά της οικογένειας.

Ελβετία

Στην Ελβετία οι τέσσερις εβδομάδες προ των Χριστουγέννων εορτάζονται με πλούσια παραδοσιακά έθιμα, όπως το γιορτινό στεφάνι και το χριστουγεννιάτικο ημερολόγιο.

Ο "Samichlaus" όπως ονομάζεται στη γερμανική πλευρά της Ελβετίας ο Άγιος Νικόλαος μοιράζει γλυκά και δώρα στα παιδιά στις 6 Δεκεμβρίου. Η παραμονή των Χριστουγέννων χαρακτηρίζεται από διάφορα έθιμα, όπως αυτό του Δένδρου, των καλάντων, του γιορτινού τραπεζιού και της λειτουργίας των Χριστουγέννων.

fairynails
ORIGINAL NAILBARS

μανικιούρ

πεντικιούρ

αποτρίχωση

ονυχοπλαστική

i love

fairynails

Κυδωνίας 34, Χανιά | 28214 00863

• ΔΕΥΤΕΡΑ 12:00-20:00 • ΤΡΙΤΗ έως ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 10:00-20:00 • ΣΑΒΒΑΤΟ 9:00-17:00 • ΚΥΡΙΑΚΗ κλειστά
(με ή χωρίς ραντεβού)

Ιταλία

Στην Ιταλία η περίοδος των Χριστουγέννων έχει τη μεγαλύτερη διάρκεια απ' όλες τις άλλες των χριστιανικών χωρών. Αρχίζει από τις 8 Δεκεμβρίου και ολοκληρώνεται στις 6 Ιανουαρίου ημέρα των Θεοφανίων. Κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου τα σπίτια διακοσμούνται με Αλεξανδρινά, χριστουγεννιάτικα δένδρα τη παραδοσιακή Φάτνη και άλλα πολύχρωμα διακοσμητικά στολίδια. Κάποιοι συνθηθίζουν να νηστεύουν στις 23 και 24 Δεκεμβρίου και κατόπιν εορτάζουν με ένα παραδοσιακό γεύμα αμέσως μετά τη Λειτουργία. Στις 25 Δεκεμβρίου μετά το παραδοσιακό μεσημεριανό γεύμα, τα παιδιά συνθηθίζουν να απαγγέλλουν ποιήματα στην οικογένεια και στους συγγενείς τους και ανταμείβονται με μικρά χρηματικά δώρα. Μία άλλη σημαντική ημερομηνία των εορτων είναι η 6η Ιανουαρίου κατά την οποία καταφθάνει τη νύκτα (μεταξύ 5 - 6 Ιανουαρίου) η διάσημη "Befana" η παλιά καλή και φτωχή μάγισσα, έρχεται και τρώει καρύδια και μπισκότα που της άφησαν τα παιδιά και πριν πετάξει μακριά, τους αφήνει δώρα μέσα στις κάλτσες των δώρων, κάρβουνα για τα άτακτα παιδιά και γλυκά και παιχνίδια για τα φρόνιμα. Εκτός από το χριστουγεννιάτικο δέντρο, σημαντικό σύμβολο των Ιταλών στον εορτασμό των Χριστουγέννων αποτελεί και η Φάτνη της Γεννήσεως που υπενθυμίζει τον Φραγκίσκο της Ασίζης, που ήταν ο πρώτος που δημιούργησε αναπαράσταση της ιστορίας των Χριστουγέννων με αγαλματίδια. Ολοι οι χαρακτες εκτός από το Θείο Βρέφος τοποθετούνται στη φάτνη από τις 8 Δεκεμβρίου, ενώ το νεογέννητο τοποθετείται αμέσως μετά τα μεσάνυχτα της 24ης Δεκεμβρίου.

Ολλανδία

Η περίοδος των Χριστουγέννων στην Ολλανδία ξεκινά με μια παράδοση η οποία αρχικά δεν είχε καμία σχέση με τα Χριστούγεννα. Η ημέρα εορτής του Αγίου Νικολάου αποτελεί την κορύφωση της εορταστικής περιόδου. Σύμφωνα με τον θρύλο, ο Άγιος Νικόλαος, ο οποίος ονομάζεται "SinterKlaas" καταφθάνει στην Ολλανδία τον Νοέμβριο, τρεις βδομάδες πριν τα γενέθλιά του. Το πλοίο του είναι φορτωμένο με δώρα, το υποδέχεται στον λιμένα η Βασίλισσα Βεατρίκη συνοδευόμενη από πλήθος κόσμου. (Βέβαια αυτό το έθιμο ανάγεται στην εποχή που η Ολλανδία ήταν αποικιοκρατική και έρχονταν τα χριστουγεννιάτικα προϊόντα από τις αποικίες της). Τις ημέρες που ακολουθούν ο SinterKlaas γυρίζει όλη τη χώρα μαζί με τον βοηθό του τον Zwartten Piet (Μπλακ Πιτ ή Μαύρο Πιτ). Τα παιδιά στην Ολλανδία παίρνουν τα δώρα τους στις 5 Δεκεμβρίου. Τα Χριστουγεννιάτικα δέντρα στολίζονται παντού αφού έχει φύγει από τη χώρα ο SinterKlaas. Τα Αλεξανδρινά αποτελούν και εδώ μέρος της εορταστικής διακόσμησης.

Πολωνία

Στην Πολωνία η περίοδος που προηγείται των Χριστουγέννων είναι ιδιαίτερα σημαντική καθώς νέοι και μεγάλοι απέχουν συνειδητά από πειρασμούς (κυρίως από γλυκά) στην προσπάθειά τους να έχουν εσωτερική γαλήνη και αρμονία. Τα σπίτια και τα δωμάτιά τους φαντάζουν υπέροχα με πλούσιες χριστουγεννιάτικες διακοσμήσεις. Και εδώ κόκκινα ή μπλε αλεξανδρινά χρησιμοποιούνται στη παραδοσιακή διακόσμηση της Πολωνίας σε συνδυασμό με κλαδιά από πεύκα.

Η παραμονή των Χριστουγέννων θεωρείται η πιο σημαντική ημέρα των εορτών. Μετά από μια ημέρα νηστείας η οικογένεια από τους γηραιότερους μέχρι τα παιδιά συγκεντρώνονται στο γιορτινό τραπέζι που ειδικά για την περίπτωση είναι περίτεχνα διακοσμημένο ενώ το λευκό τραπεζομάντιλο θεωρείται πλέον απαραίτητο.

Μόλις το πρώτο αστέρι εμφανισθεί στον ουρανό η εορτη μπορεί να ξεκινήσει. Η έναρξη της εορτής γίνεται με το μοίρασμα του χριστουγεννιάτικου μπισκότου, ως ένδειξη αγάπης και συμφιλίωσης που συνοδεύεται με την ανταλλαγή θερμών ευχών.

Στο τραπέζι υπάρχει πάντα και ένα πιάτο άδειο σε περίπτωση που κάποιος επισκέπτης εμφανιστεί αναπάντεχα. Τα δώρα τοποθετούνται κάτω από το δένδρο των Χριστουγέννων και προσφέρονται από τον νεαρότερο σε ηλικία. Σε αντίθεση με την αγγλοσαξονική παράδοση, τα δώρα δεν απευθύνονται σε καθορισμένα πρόσωπα έτσι αυτά επιλέγονται να είναι γενικού ενδιαφέροντος ή χρήσης.

Σουηδία

Οι γιορτές στη Σουηδία αρχίζουν στις 13 Δεκεμβρίου με την ημέρα της Lucia, που σύμφωνα με τον θρύλο, είναι η μεγαλύτερη νύχτα του χρόνου και άρα άνθρωποι και ζώα χρειάζονται περισσότερη τροφή.

Στο σπίτι, η Lucia (Βασίλισσα του Φωτός) βρίσκει την έκφρασή της στο πρόσωπο της μεγαλύτερης κόρης της οικογένειας. Φορά ένα μακρύ άσπρο φόρεμα και ένα στέμμα με κεριά στα μαλλιά της. Ξυπνάει τους γονείς της, τραγουδώντας το παραδοσιακό ιταλικό τραγούδι "Santa Lucia" και τους πάει καφέ, κουλουράκια και κάποτε glogg (ζεστό κρασί με μπαχαρικά).

Επίσης διοργανώνονται εκλογές για την επιλογή της "Lucia" που θα ηγηθεί στη μεγάλη παρέλαση στη Στοκχόλμη.

Το έθιμο του Χριστουγεννιάτικου δέντρου, ήρθε στη Σουηδία από τη Γερμανία, ήδη, από τα 1700, αλλά γενικεύτηκε σε όλη τη χώρα τον τελευταίο αιώνα. Πάντως, σήμερα σε όλα τα νοικοκυριά στολίζεται δέντρο.

Το αποκορύφωμα των εορτασμών είναι και στη Σουηδία, η παραμονή των Χριστουγέννων. Το Χριστουγεννιάτικο τραπέζι απαρτίζουν παραδοσιακά πιάτα όπως χοιρομέρι, ζελέ από γουρουνοπόδαρα, lutfisk και κυλός ρυζιού. Το lutfisk (λιαστός μπακαλιάρος που σερβίρεται σε κρεμώδη σάλτσα) αποτελεί κατά πάσα πιθανότητα κατάλοιπο της νηστείας πριν από τη Μεταρρύθμιση.

Επίσης, ενδιαφέρον είναι το έθιμο του dorra i grytan (βούτηγμα στην κασαρόλα), κατά το οποίο όλα τα μέλη της οικογένειας βουτάνε μαύρο ψωμί σε μια κασαρόλα με ζουμί από χοιρινό, λουκάνικο και μοσχάρι. Σε συμβολικό επίπεδο πρόκειται για τον αναλογισμό -μέσα στην αφθονία- όσων βρίσκονται σε ανάγκη και πεινάνε.

Μετά το φαγητό, όλοι συγκεντρώνονται γύρω από το χριστουγεννιάτικο δέντρο για να ανοίξουν τα δώρα τους. Τα δώρα τα φέρνει ο Jultomten, ένα ξωτικό που μένει στη σοφίτα, αν υπάρχει, και είναι ανάλογο του Nisse της Δανίας. Ο Jultomten προστατεύει την οικογένεια και το βίβος της. Σήμερα, σε πολλά νοικοκυριά κάποιος μεταμφιεσμένος σε ξωτικό επισκέπτεται το σπίτι φορτωμένος με ένα πελώριο σάκο γεμάτο δώρα.

Παραδοσιακά, οι Σουηδοί μένουν στην εκκλησία μέχρι τα ξημερώματα των Χριστουγέννων, ενώ παλαιότερα ήταν έθιμο ο αγώνας δρόμου προς ή από την εκκλησία και ο νικητής θεωρούνταν ο τυχερός της χρονιάς...

Οι γιορτές στη Σουηδία λήγουν επίσημα στις 13 Ιανουαρίου. Ο λόγος είναι ότι όταν βασιλιάς της χώρας ήταν ο Κνούτος, περίπου πριν από 1000 χρόνια, αποφάσισε πως ο εορτασμός των Χριστουγέννων πρέπει να κρατάει 20 ημέρες αντί για 12!

Τσεχία

Στην Τσεχία η 4η Δεκεμβρίου, ημέρα της εορτής της Αγίας Βαρβάρας είναι αφιερωμένη στη μάρτυρα της περιόδου των πρώτων διωγμών των Χριστιανών. Από άκρη σε άκρη της Χώρας κόβονται κλαδιά κερασιάς και διατηρούνται στο νερό. Εάν έχουν ανθίσει μέχρι τα Χριστούγεννα φέρνουν καλή τύχη και πιθανόν ευνοϊκές προοπτικές για γάμο μέσα στην επόμενη χρονιά.

Τα κλαδιά της κερασιάς μαζί με μικρά φυτά Αλεξανδριανών και άλλα γιορτινά στολίδια τοποθετούνται μέσα σε ψάθινα καλάθια, συνθέτοντας δημιουργίες παραδοσιακού και μοντέρνου στυλ που κοσμούν το γιορτινό τραπέζι.

Φινλανδία

Στη Φινλανδία η 24η Δεκεμβρίου είναι η σημαντικότερη ημέρα της περιόδου των Χριστουγέννων. Οι εορτασμοί αρχίζουν το μεσημέρι, οπότε σύμφωνα με τη μεσαιωνική παράδοση η ειρήνη των Χριστουγέννων καλείται να ξεπροβάλει με κάθε επισημότητα στη πόλη "Turku" της Φινλανδίας.

Τα κεριά και τα εποχικά φυτά διακόσμησης όπως το "αλεξανδριανό" δημιουργούν τη κατάλληλη ατμόσφαιρα για τον εορτασμό των Χριστουγέννων σε οικογενειακό πάντα περιβάλλον.

Παραδοσιακά η μέρα αυτή είναι αφιερωμένη στη μνήμη των νεκρών και μια επίσκεψη στο νεκροταφείο την παραμονή των Χριστουγέννων αποτελεί πατροπαράδοτο έθιμο. Κατά τη διάρκεια εκείνης της νύχτας τα καλυμμένα από χιόνι νεκροταφεία μετατρέπονται σε εντυπωσιακές φωτεινές θάλασσες από κεριά.

Ελληνική δοξασία (αρχαίες καταγωγής) “δαιμονίων” που σύμφωνα με σύγχρονη δοξασία εμφανίζονται κατά το Δωδεκάημερο (25 Δεκεμβρίου - 6 Ιανουαρίου).

Καλικάντζαροι

Σύμφωνα με τη λαϊκή δοξασία τις μέρες αυτές τα «νερά είναι αβάντιστα» και οι καλικάντζαροι βγαίνουν από τη γη για να πειράξουν τους ανθρώπους και να τους ανακατέψουν τα σπίτια, διότι είναι άτακτοι και τους αρέσουν τα παιχνίδια. Αυτοί ζουν στον κάτω κόσμο και τρέφονται με φίδια, σκουλίκια, κ.λπ.

Άλλες ονομασίες

«Καλικάντζαροι» (Πανελλαδική κοινή ονομασία), και κατά τόπους: «Καλικαντζαραίοι», «Καρκάτζια», «Καλκατζόνια» ή «Καλκατζάνια», «Καλκάνια», «Καλιτσάντεροι», «Καρκάντζαροι», «Καρκαντζέλια», «Σκαλικαντζέρια», «Σκαττζάρια», «Σκαλοπουνταροι», «Τζόγιες», «Λυκοκάντζαροι» και «Κωλοβελόνηδες», καθώς και τα θηλυκού γένους: «Καλικαντζαρού», «Καλικαντζαρίνες», «Καλοκυράδες», «Βερβελούδες» κ.ά.

Όλοι οι παραπάνω δεν θα πρέπει να συγχέονται με άλλα «δαιμόνια» της Ελληνικής υπαίθρου, που έχουν μεν τα ίδια χαρακτηριστικά αλλά που εμφανίζονται μέσα σ' όλο το χρόνο όπως οι «Βουρκόλακες» (=Βρυκόλακες), «Βουρβούλακες», «Παγανοί», «Αερικά», «Ξωτικά», «Παρωρίτες» σε αντίθεση με τους: «Τσιλικρωτά» (Καρδαμύλη Μάνης), «Καλιοντζήδες» (Ηπειρος), «Πλανήταροι» και «Πλανηταρούδια» (Κύπρος), «Κασιάδες» (Χίος), «Κάπδες» και «Καλιτσουδηδες» (Σάμος), «Κάπδες» αλλά και «Καμπίλιδες» (Κάρπαθος), «Σιβότες» και «Σιφώτες» (Καππαδοκία), και ακόμη «Χρυσ αφεντάδες» [Χρυσ αφεντάδες Ας εμάς καλοι] (Οινόπυργος) που γενικά αυτοί εμφανίζονται και συμπεριφέρονται και ως καλικάντζαροι.

Μορφή - Χαρακτηριστικά

Ο λαός τους φαντάζεται με διάφορες μορφές κατά περιοχή με κοινό γνώρισμα την ασχήμια τους. Κατά Αρχαϊκή περιγραφή αυτοί είναι: «κακομούτσουνοι» και «σιχαμένοι», «καθένας τους έχει κι απόνα κουσούρι, άλλοι στραβοί, άλλοι κουτσοί, άλλοι μονόματοι, μονοπόδαροι, στραβοπόδαροι, στραβόστομοι, στραβοπρόσωποι, στραβομουρηδες, στραβοκέρηδες, ξεπλατισμένοι, ξετσακισμένοι και κοντολογίς όλα τα κουσούρια και τα σακατιλίκια του κόσμου τα βρίσκεις όλα πάνω τους».

Συνήθως φαντάζονται νάνοι, αλλά και ψηλοί, σκουρόχρωμοι, με μαλλιά μικρά και ατημέλητα, μάτια κόκκινα, δόντια πιθήκου, δασύτριχοι, χέρια και νύχια πιθήκου, πόδια γαιδάρου ή το ένα γαιδάρου και το άλλο ανθρώπινο, (μισοί γαιδούρια και μισοί άνθρωποι όπως λένε στη Σύρο) αλλά και σαν «μικροί σατανάδες» - (σατανοπαίδια όπως λένε στη Νάξο), άλλοτε γυμνοί και άλλοτε ρακένδυτοι με σκούφο (οξυκόρυμμο) από γουρουνότριχες και με παπουτσια άλλοτε σιδερένια και άλλοτε με τσαρούχια ή τσαγγιά. Η τροφή τους κυρίως ακάθαρτη: σκουλίκια, βαθράκοι (=βάτραχοι), φίδια, ποντίκια κ.ά. χωρίς αυτό να σημαίνει ότι αποστρέφονται τα εδέσματα του Δωδεκαήμερου.

Είναι πολύ ευκίνητοι ανεβαίνουν στα δένδρα πεδούν από στέγη σε στέγη σπάζοντας κεραμίδια κάνοντας μεγάλη φασαρία. Και ό,τι βρουν απλωμένα τα ποδοπατούν. Αμα βρουν ευκαιρία κατεβαίνουν από τις καμινάδες στα σπίτια και μαγαρίζουν τα πάντα. Σε μερικά μέρη τους καλικάντζαρους τους συνοδεύει η μάνα τους η «Κα-

Βλάβες

λικατζαρού» που τους «ορμνεύει» τι να πειράξουν. Σε κάποια νησιά οι καλικάντζαροι έρχονται με τις γυναίκες τους ή μόνο οι γυναίκες τους οι «καλικαντζαρίνες!» Και προκειμένου οι νοικοκυραίοι να αποφύγουν ένα τέτοιο συρφετό ρίχνουν στα κεραμίδια κομμάτια από χοιρινό ή λουκάνικα ή ξηροτηγανιά!

Στη Νάξο τις γυναίκες των καλικάντζαρων τις αποκαλούν «Καλοκυράδες» για να τις καλοπιάνουν (εξευμενίσουν), ενώ στην Κωνσταντινούπολη «Βερβελούδες».

Ο αρχηγός των καλικάντζαρων στην παλιά Αθήνα λεγόταν «κωλοβελόνης» ενώ στη Θεσσαλία «αρχιτζόγιας» (και «τζόγιες» οι καλικάντζαροι) στη δε Κωνσταντινούπολη «Μαντρακούκος». Στη δε Νάξο οι καλικάντζαροι φαντάζονται και χορευταράδες, αρπάζουν όποιον βρουν τη νύκτα και τον στροβιλίζουν στο χορό μέχρι να πέσει λιπόθυμος, ο γνωστός χορός των καλικάντζαρων.

Προέλευση

Κατά διάφορες ελληνικές δοξασίες οι καλικάντζαροι ήταν άνθρωποι με κακιά μοιρα μεταβαλλόμενοι σε δαιμόνια, γίνονται δε καλικάντζαροι αυτοί που έχουν γεννηθεί μέσα στο Δωδεκάημερο εκτός και αν βαπτιστούν αμέσως, ή εκείνοι στους οποίους ο ιερέας δεν ανέγνωσε σωστά τις ευχές του βαπτίσματος, τα τερατώδη βρέφη, ή κατά τους Σιφναίους όσοι πέθαναν στο Δωδεκάημερο ή αυτοκτονησαν, στη Μακεδονία: όσοι δεν έχουν ισχυρό Άγγελο για να τους προστατεύει από τον Σατανά.

Διαμόνη

Οι καλικάντζαροι έρχονται (βγαίνουν) την παραμονή των Χριστουγέννων, (στη Σκιάθου: με πλοιάριο, στην Οινόπη: με χρυσή βάρκα, στην Ικαρία: επί των φλοιών των καρυδιών) από «το κάτω κόσμο» τον Άδη. Συνήθη μέρη που μένουν μετά τον ερχομό τους είναι οι μύλοι, τα γεφύρια, τα ποτάμια και τα τσίστρατα (μεγάλα μονοπάτια) όπου παραμονεύουν μόνο κατά τη νύκτα και φεύγουν με το τρίτο λάλημα του πετεινού. Εκτός του Δωδεκαήμερου τον υπόλοιπο χρόνο μένουν στα έγκατα της γης και προτιμούν το δέντρο που κρατά τη γη (παραλλαγή του μυθικού Άτλαντα). Βγαίνουν δε στην επιφάνεια κοντά στο τέλος της εργασίας τους, από τον φόβο μήπως τελικά η ετοιμόρροπη γη τους πλακώσει (στη Μακεδονία: για να γιορτάσουν πρόσκαιρα τη νίκη τους), όταν δε κατεβαίνουν, βρίσκουν το δέντρο ακέραιο και ξαναρχίζουν το πρίονισμα. Το δένδρο των Χριστουγέννων συμβολίζει αυτή ακριβώς την ακεραιότητα και τη Θεϊκή δύναμη και προστασία με την παρουσία του Χριστού.

«Φεύγετε να φεύγωμε
τι έρχεται ο τρελόπαπας
με την αγιαστούρα του
και με τη βρεχτούρα του.
Μας άγιασε μας έβρεξε
και μας, μας εκατέκαψε!» ή
«και θα μας μαγαρίσει»

Από την παραμονή και ανήμερα των Φώτων πραγματοποιείται καθαμός των χωριών των οικιών και της υπαίθρου με υπαίθριες φωτιές.

Ιστορικό δοξασίας

Για την προέλευση αυτών των δαιμόνων υπάρχουν οι ακόλουθες απόψεις:

- Από την αρχαία Ελληνική Μυθολογία περί των Σατύρων και του Πάνα (Schmidl).
- Από την αρχαία Ελληνική Μυθολογία περί των Κενταύρων (Mayer, Lawson).
- Από τη νεότερη φαντασία των Ελλήνων εξ αφορμής αρχαίων μύθων (Ν. Πολίτης).
- Εκ των αιγυπτιακών κανθάρων (Boll, που συμφωνεί και ο Κουκουλέας).
- Εκ του δυτικού αετώματος του Παρθενώνα (Σβορώνος).
- Ως δαιμόνια της εστίας του πυρός (Δεινάρης).

Ετυμολογία

Επίσης διαφορετικές είναι και οι απόψεις περί της ετυμολογίας της κοινής ονομασίας τους «καλικάντζαροι». Κύριες εκ των οποίων είναι:

- Ως παράγωγο από την Τουρκική γλώσσα (κατά Schmidt και Wachsmuth).
- Εκ του «καλός + κάρναρος» [Καλικάνταρος] Κοραΐς (Απαντα Δ') που συμφωνούν αργότερα ο Boll, ο Κουκουλέας και ο Μπουντουρας.
- Εκ του «λύκος + κάρναρος» παράγωγο επίσης και ο Πολίτης (Πανδώρα).
- Εκ του «λύκος + άντζαρος» [= ανήρ] παράγωγο ο Λουκάς (Φιλολογικές επισκέψεις).
- Επίσης εκ του «καλίκιν + τσαγγίον» ή «καλός + τσαγγίον» και της μεγεθυντικής κατάληξης -άρος (= ο φέρων καλά τσαγγιά, υποδήματα, αντί καλίκια) ή ο φέρων καλίκια αντί τσαγγίων όπως παράγωγο ο Πολίτης.
- Εκ του λατινικού «καλιγάτος» "Caligatus" ετυμολόγησε ο Οικονόμου.
- Τελευταία (1955) η ετυμολογία του Παντελίδου υποστηρίζει εκ του «καλίκιν + άντζα».
- Εκ των ξένων ο Lawson παράγωγο ετυμολογία εκ του «καλός + κένταυρος» ενώ
- Ο Δεινάρης υποστηρίζει ότι η ετυμολογία του ονόματος είναι παράγωγο του «καρκάντζι» (καρκάντζαρος) που σημαίνει το ξηρό, κεκαυμένο, ο τσουρουφλισμένος.

Η Γέννηση του Ιησού σύμφωνα με την αφήγηση του Ευαγγελιστή Λουκά

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΠΑΤΖΑΝΑΚΗΣ*

Το γεγονός της γεννήσεως του Ιησού είναι τό μεγαλύτερο κοσμοϊστορικό γεγονός σύμφωνα με τις αντιλήψεις και μαρτυρίες των μεγάλων ιστορικών συγγραφέων και φιλοσόφων. Απόδειξη αυτής της μεγάλης αλήθειας είναι ότι χωρίστηκε η ιστορία της ανθρωπότητας σε δύο μέρη. Τό πρώτο μέρος ονομάστηκε, όπως είναι γνωστό, ή εποχή πρό Χριστού και το δεύτερο ή εποχή μετά Χριστον.

Μεγάλη σπουδαιότητα έχει ή γέννηση του Ιησού και στην ιστορία του Ιουδαϊσμού, γιατί φανερώνει ότι οι προφητείες για την έλευση του Μεσσία εκπληρώθηκαν και όλες οι επαγγελίες του Θεού έγιναν ιστορικά γεγονότα και ιστορική πραγματικότητα.

Την ιστορικότητα της γεννήσεως του Ιησού και την παγκοσμιότητα της σωτηρίας του κόσμου αφηγείται ο Ευαγγελιστής Λουκάς. Το κείμενο του Ευαγγελιστή αναφέρει ως ιστορικό γεγονός την απογραφή του Ρωμαίου Αυτοκράτορα Καισαρά Αυγούστου. Τότε μετέβηκε ο Ιωσήφ με τη Μαριάμ από την πόλη Ναζαρέτ της Γαλιλαίας στη Βηθλεέμ της Ιουδαίας για να απογραφεί.

Ο ουρανός εκπροσωπείται από τους αγγέλους και η γη από τους ποιμένες

Άγγελος Κυρίου φανερώνεται στους ποιμένες και τους λέγει την ευχάριστη είδηση της γεννήσεως του θείου Βρέφους στην πόλη Δαβίδ. Ο Ευαγγελιστής αφηγείται: «ιδού γάρ ευαγγελίζομαι υμίν χαράν μεγάλην, ήτις έσται παντί τώ λαώ, ότι ετέχθη υμιν σήμερον σωτηρ, ως έστι Χριστός Κύριος, εν πόλει Δαβίδ» (Λουκ. 2,10).

Σημειώνουμε ότι το περιβάλλον που γεννιέται ο Ιησούς, σύμφωνα με την αφήγηση του Ευαγγελιστή Λουκά, είναι δοξολογικό και χαρούμενο. Ψαλμούς και ύμνους αναπέμπουν και εκφράζουν όλα τα δημιουργήματα προς τον Υψιστον. «Δόξα έν υψίστοις Θεώ και επί γης ειρήνη εν ανθρώποις ευδοκία» (Λουκ. 2,14).

Άγγελοι και ποιμένες δοξολογούν τον Κύριον, διότι χαρίζει την ειρήνη πάνω στη γη και τη σωτηρία στους ανθρώπους.

Όλες οι δυνάμεις επίγειες και ουράνιες συμπιλιώνονται, δημιουργούν μια μουσική συμφωνία και εξυμνούν τον Κύριον. Οι ποιμένες, που συμβολίζουν τους απλοϊκούς και ταπεινούς ανθρώπους, πρώτοι βλέπουν και γνωρίζουν το θείο Βρέφος, τον αληθινό Υιό του Θεού. Μέ βαθιά πίστη ασπάζονται Αυτόν και διαπιστώνουν ότι όλα εκείνα, που τους είχε ειπεί ο άγγελος Κυρίου, είναι αληθινά. Κατόπιν επιστρέφουν στην πόλη της Βηθλεέμ «δοξάζοντες και αινοούντες τον Θεόν». Οι ποιμένες διαλαλούν και διακηρύττουν το θαυμαστό αυτό γεγονός και όλοι «οι ακούσαντες εθαύμασαν περί των λαληθέντων» και επίστευσαν στην αληθινή παρουσία του Υιού του Θεού.

Γράφουν στους ρωμαϊκούς καταλόγους, γιατί κατάρχονταν από τη βασιλική οικογένεια του Δαβίδ. Στο χρονικό αυτό διάστημα είχαν συμπληρωθεί οι μήνες της εγκυμοσύνης της Θεοτόκου και όπως αναφέρει ο Ευαγγελιστής: «έτεκεν τον υιόν αυτής, τον πρωτότοκον».

Και επειδή δεν υπήρχε κατάλυμα (σπίτι) να μείνουν πήγανε σε μια σπηλιά και στη φάτνη που έτρωγαν τα βόδια και οι όνοι την τροφή τους ή

Βυζαντινή τέχνη 15ος αιώνας Κρητική Σχολή. Η γνωστή σύνθεση. Η Παναγία πάνω στην στρωμνή μισοξαπλωμένη, σε μαρμάρινη φάτνη ο μικρός Χριστός σπαργανωμένος-αριστερά οι έφιπποι μάγοι, δεξιά οι ποιμένες κ.λπ.

Θεοτόκος γέννησε και «εσπαργάνωσε» το θείο βρέφος.

Η γέννηση του Ιησού είναι ένα θαύμα, ένα μεγάλο μυστήριο, το οποίο η Εκκλησία ονόμασε το μυστήριο της θείας Ενανθρωπήσεως.

Ένας Θεός έγινε άνθρωπος, «εαυτόν εκένωσε μορφήν δούλου λαβών, εν ομοιώματι ανθρώπων γενόμενος» (Φιλιπ. 2,7).

Η θεία φύση προσέλαβε την ανθρώπινη και η ανθρώπινη φύση σώθηκε και ελευθερώθηκε από την αμαρτία και τον πνευματικό θάνατο.

Ο άνθρωπος λοιπόν, με το μυστήριο της θείας Ενανθρωπήσεως έχει τη δυνατότητα με τη θεία χάρη ελεύθερα και συνειδητά να πορεύεται προς την τελειότητα και τη θέωση. Ο σκοπός λοιπόν της θείας Ενανθρωπήσεως είναι η σωτηρία του ανθρώπου, η επικοινωνία του με τον Θεό.

Το γεγονός αυτό αφηγείται ο Ευαγγελιστής Λουκάς με γλαφυρότητα και σαφήνεια και παρουσιάζει με μεγάλη έμφαση τη συμμετοχή όλων των δημιουργημάτων. «Άγγελοι και άνθρωποι κείρονται και αγάλλονται με τη γέννηση του Θεανθρώπου».

Στην αφήγηση λοιπόν του Ευαγγ. Λουκά δια-

πιστώνουμε, ότι οι λέξεις που είναι κλειδιά στη γέννηση του Χριστού είναι: δόξα, χαρά, ειρήνη, σωτηρία. Οι έννοιες αυτές προσωποποιούνται και εκφράζουν την ενότητα και λειτουργία του σύμπαντος και ιδιαίτερα τις προσωπικές σχέσεις των ανθρώπων με τον Θεόν.

Σημειώνουμε λοιπόν, ότι η σωτηρία και η λύτρωση της ανθρωπότητας κατά τον Ευαγγελιστή Λουκά προέρχεται από τη γέννηση του Ιησού.

Ο Ευαγγελιστής επίσης τονίζει την παγκοσμιότητα της σωτηρίας και το Ευαγγέλιό του απευθύνεται προς όλους τους ανθρώπους.

Ο Ιησούς εμφανίζεται ότι συμπαθεί τους εθνικούς και επαινεί την πίστη τους (κεφ. 7,5-9 κ.ά.) ή εξαιρεί την αγαθότητα των Σαμαρειτών (κεφ. 10, 33, 17, 15, 18).

Αναφέρουμε δύο μαρτυρίες του Ευαγγελιστή Λουκά που παρουσιάζουν κατ' εξοχήν, την παγκοσμιότητα της σωτηρίας:

«...και όντως έδει παθείν τον Χριστόν και αναστήναι εκ νεκρών τη τρίτη ημέρα και κηρυχθέναι επί τώ ονόματι αυτού μετάνοιαν και άφεσιν αμαρτιών εις πάντα τα έθνη, άρξάμενον από Ιερουσαλήμ» (Λουκ. 24,47). «άλλα λήψεσθε δύναμιν ελθόντος του Αγίου Πνεύματος εφ' υμάς, και

έσεσθέ μοι μάρτυρες έν τη Ιερουσαλήμ και έν πάση τη Ιουδαία και Σαμάρεια και έως εσχάτου της γης» (Τιράζ. 1,8).

Τελειώνοντας την αφήγηση του Ευαγγελιστή Λουκά υπογραμμίζουμε, ότι η γέννηση του Ιησού είναι διαχρονικό και αιώνιο γεγονός. Οφείλουμε, σήμερα οι χριστιανοί να συνειδητοποιήσουμε τον σκοπό της θείας Ενανθρωπήσεως και να επιδιώκουμε, αγωνιζόμενοι με τη βοήθεια της θείας χάριτος την πνευματική μας τελειότητα και θέωση.

Η πνευματική και ηθική αυτή πρόοδος και πορεία της ζωής μας δεν εξαρτάται μόνο από τις καλές μας πράξεις, αλλά κυρίως από τη συμμετοχή μας στη λειτουργική ζωή της Εκκλησίας.

Διότι η Εκκλησία μέσω των μυστηρίων, συνδέει πνευματικά τους πιστούς με το πρόσωπον του Χριστού και ενισχύει την πίστη αυτών.

Έτσι οι πιστοί Χριστιανοί, όλων των εποχών, με το γεγονός της θείας ενανθρωπήσεως ζουν «την μεγάλην χαράν» την οποία ο Ευαγγελιστής Λουκάς διακηρύττει και ευαγγελίζεται.

* Δρ. θεολογίας

Ανακωχή των Χριστουγέννων

Ενας σταυρός στο Βέλγιο (Saint-Yvon - Ploegsteert, Comines-Warneton) τοποθετήθηκε το 1999 ως μνημείο της Ανακωχής των Χριστουγέννων. Το κείμενο πάνω του γράφει: 1914 - The Khaki Chum's Christmas Truce - 1999 - 85 Years - Lest We Forget (Η ανακωχή των φιλαράκων με το κακί - 1999 - 85 χρόνια - για να θυμόμαστε).

Η Ανακωχή των Χριστουγέννων ήταν μια σειρά από εκτεταμένες ανεπίσημες εκκεχειρίες που έλαβαν χώρα στο Δυτικό Μέτωπο στις γιορτές των Χριστουγέννων του 1914 κατά τη διάρκεια του Α' Παγκοσμίου Πολέμου.

Κατά τη διάρκεια της βδομάδας πριν από τα Χριστούγεννα, Γερμανοί και Βρετανοί στρατιώτες άρχισαν να ανταλλάσσουν γιορτινές ευχές και τραγούδια ανάμεσα στα χαρακώματά τους. Σε μερικές περιπτώσεις η ένταση ελαττώθηκε σε βαθμό που οι στρατιώτες περπατούσαν απέναντι για να κουβεντιάσουν με τους αντιπάλους τους και να τους δώσουν δώρα. Την παραμονή και ανήμερα των Χριστουγέννων πολλοί στρατιώτες και από τις δυο πλευρές -καθώς και, σε μικρότερο βαθμό, Γαλλικές μονάδες- επιχείρησαν με δική τους πρωτοβουλία στην ουδέτερη ζώνη κάνοντας παρέα μεταξύ τους και ανταλλάσσοντας τρόφιμα και ενθύμια. Παράλληλα έγιναν κοινές κηδείες, ενώ σε πολλές από τις συναντήσεις οι αντίπαλοι στρατιώτες τραγούδησαν μαζί τα κάλαντα ή έπαιζαν μεταξύ τους ποδόσφαιρο.

Η ανακωχή θεωρείται μια συμβολική στιγμή ανθρωπισμού και ειρήνης μέσα σε μια από τις πιο βίαιες περιόδους της σύγχρονης ιστορίας. Δεν έλαβε χώρα παντού· σε κάποιες περιοχές του μετώπου οι μάχες συνεχίστηκαν όλη την ημέρα, ενώ σε άλλες, απλώς οι δυο πλευρές συνεννοήθηκαν για την αποκομιδή των νεκρών. Την επόμενη χρονιά τα Χριστούγεννα, μερικές μονάδες οργάνωσαν ξανά εκκεχειρία με τους αντιπάλους, αλλά αυτό το φαινόμενο δεν ήταν τόσο εκτεταμένο όσο το 1914.

Αυτό οφείλονταν μερικώς στις αυστηρές εντολές από τους ανωτέρους και των δύο πλευρών

που απαγόρευαν αυτό τον συγχρωτισμό. Το 1916, μετά από τις χωρίς προηγούμενο αιματηρές μάχες του Σομμ και του Βερνέν και την εκτεταμένη χρήση χημικών όπλων, όλο και περισσότερο οι στρατιώτες και των δύο πλευρών θεωρούσαν τους αντιπάλους τους ως υπάνθρωπους και έτσι δεν έγιναν απόπειρες για άλλες τέτοιες εκκεχειρίες.

Ένας σταυρός στο Βέλγιο (Saint-Yvon - Ploegsteert, Comines-Warneton) τοποθετήθηκε το 1999 ως μνημείο της Ανακωχής των Χριστουγέννων κι έχει ένα κείμενο πάνω του που γράφει: 1914 - The Khaki Chum's Christmas Truce - 1999 - 85 Years - Lest We Forget (Η ανακωχή των φιλαράκων με το κακί - 1999 - 85 χρόνια - για να θυμόμαστε).

Κατά τα πρώτα χρόνια του στατικού πολέμου των χαρακωμάτων οι εκκεχειρίες δεν περιορίζονταν στην περίοδο των Χριστουγέννων, αντανακλώντας την αναπτυσσόμενη διάθεση να κοιτάξει κάθε πλευρά τη δουλειά της (live and let live). Έτσι αντίπαλες μονάδες πεζικού που βρίσκονταν κοντά ή μια στην άλλη απέφευγαν υπερβολικά βίαιες συμπεριφορές, συγχρωτίζονταν μεταξύ τους, συζητώντας ή ανταλλάσσοντας τσιγάρα. Σε μερικούς τομείς συμφωνήθηκαν περιστασιακά εκκεχειρίες για να μπορέσουν οι στρατιώτες να μεταβούν ανάμεσα στις δυο γραμμές και να συλλέξουν τους τραυματίες και τους νεκρούς, ενώ σε άλλους υπήρχε σιωπηρή συμφωνία να μην ανταλλάσσονται πυροβολισμοί όταν οι άνδρες ξεκουράζονταν, ασκούσαν, ή δούλευαν, πλήρως ορατοί στον εχθρό. Οι εκκεχειρίες των Χριστουγέννων είναι αξιοσημείωτες λόγω του μεγάλου αριθμού των ανδρών που συμμετείχαν και του βαθμού της συμμετοχής - ακόμα και στους πιο ειρηνικούς τομείς ήταν ασυνήθιστο να δει κανείς δεκάδες αντιπάλους να βρίσκονται μαζί στο φως της ημέρας.

Το έθιμο του Χριστουγεννιάτικου Καραβιού

Ως χώρα της θάλασσας, η Ελλάδα είχε το έθιμο του στολισμού του καραβιού. Το καράβι συμβολίζει την καινούργια πλεύση του ανθρώπου στη ζωή, μετά τη γέννηση του Χριστού. Έθιμο που υποχώρησε με τον χρόνο, μπροστά σε αυτό του δέντρου, αλλά κανένας δεν δείχνει να το έχει ξεχάσει.

Το ελληνικό παραδοσιακό καραβάκι αποτελεί παράδοση των παλαιών εποχών της χώρας μας, που τα παιδιά με αγάπη, χαρά και δημιουργικό νου κατασκεύαζαν τα παιχνίδια τους. Αποτελούσε, όμως, και ένα είδος τιμής και καλωσορισματος στους ναυτικούς, που επέστρεφαν από τα ταξίδια τους.

Πριν από 50 χρόνια, δηλαδή έως και την πρώτη μεταπολεμική δεκαετία, συναντούσαμε το καραβάκι σε πολλά ελληνικά σπίτια και στα χέρια των παιδιών που έλεγαν τα κάλαντα. Σήμερα, η παράδοση αυτή τείνει να εξαφανιστεί, μιας και έχει αντικατασταθεί από το έλατο.

Συνυφασμένο με αποχωρισμούς και δυσάρεστες αναμνήσεις, αλλά και ως τάμα των ναυτικών σε στιγμές κινδύνου στη θάλασσα, το καράβι δεν θα μπορούσε να συμβολίσει οικογενειακές συννεσιάσεις θαλπωρής, με παρόντα όλα τα μέλη, ή να τονώσει το οικογενειακό αίσθημα. Για το λόγο αυτό, το καράβι σπάνια αποτέλεσε στοιχείο διακόσμησης των ελληνικών σπιτιών τα Χριστούγεννα.

Εντούτοις, στις αρχές της δεκαετίας του 1970, συζητήθηκε έντονα στη χώρα μας το ζήτημα κατάργησης του χριστουγεννιάτικου δέντρου και αντικατάστασής του από το καράβι, δεδομένου ότι αυτό συνδύαζε την παράδοση με την οικολογική συνείδηση. Το ζήτημα βεβαίως δεν ήταν τόσο απλό, καθώς παρουσιάστηκε αδιάσειστη επιχειρηματολογία και από τις δύο πλευρές, με αναφορές σε οικολογικά ζητήματα και προτάσεις από ειδήμονες για χρήση φυτών και δέντρων, πλην του ελάτου.

Πρέπει να σημειώσουμε ότι το Χριστουγεννιάτικο δέντρο εκτόπισε το παραδοσιακό καραβάκι που στόλιζαν οι Έλληνες τις ημέρες των Χριστουγέννων. Σε ορισμένες περιοχές (κυρίως στα νησιά) εξακολουθούν να στολίζουν «καραβάκια», ενώ τα τελευταία χρόνια γίνεται μια αξιόπαινη προσπάθεια ορισμένων Δήμων της χώρας, να επαναφέρουν το έθιμο στην αρχική του μορφή, στολίζοντας στις πλατείες τους καραβάκια αντί για έλατα. Ωστόσο, το χλωρό κλαδί πάντα έμπαινε στο ελληνικό σπίτι τις ημέρες του Δωδεκαημέρου, για να φέρει την ελπίδα για μια καινούργια ανθοφορία, για ένα καλύτερο μέλλον.

Στον ξεχωριστό, το λαμπρό διάκοσμο της γιορτινής ατμόσφαιρας των ημερών των Χριστουγέννων και της Πρωτοχρονιάς που έρχονται, το παραδοσιακό καραβάκι αλλά και το εξωτικά φορτωμένο δέντρο θα χαρίσουν ένα ξεχωριστό άρωμα σε κάθε σπίτι που θα κυριαρχήσουν με τα χαρούμενα και ζωηρά χρώματά τους.

Πηγή: ellinwnparadosi.blogspot.gr

Τοιχογραφία Φ. Κόντογλου, παρεκκλήσιο Οικ. Πεσμαζόγλου, Κηφισιά.

Ένα από τα πιο σημαντικά γεγονότα της παγκόσμιας ιστορίας, το σημαντικότερο ίσως για τη διεθνή χριστιανική κοινότητα, είναι η Γέννηση του Θεανθρώπου Ιησού Χριστού στον ταπεινό στάβλο της ιουδαϊκής πόλης Βηθλεέμ.

Η Τέχνη, που πάντα ακολούθησε μια εξελικτική πορεία παράλληλη προς το εκάστοτε θρησκευτικό και κοινωνικό πλαίσιο της εποχής της, εισήγαγε από τα πρώτα κιόλας χρόνια του Χριστιανισμού ένα σχετικό προς τη νέα θρησκεία θεματολογικό περιεχόμενο. Σύμβολα όπως ο ΙΧΘΥΣ, η άμπελος, ο αμνός, ο Ζωοποιός Σταυρός στην αρχή, και αργότερα εικονογραφικά θέματα και σκηνές από την παρουσία του ζώντος θεού επί της γης, από τη ζωή της θεομήτορος Παναγίας, των αγγέλων, των αποστόλων, των οσίων μαρτύρων και αγίων ανθρώπων της εκκλησίας, εμφανίζονται μέσα από τα λατρευτικά έργα μιας διαμορφούμενης εκκλησιαστικής τέχνης και όχι μόνο.

Η εξέλιξη της χριστιανικής θεματογραφίας, όπως σταδιακά παγιώθηκε μέσα από κλειστές εικόνες περιγραφής σημαντικών γεγονότων από την ιστορία της Παλαιάς και της Καινής Διαθήκης, με συγκεκριμένους ήρωες ιδιαίτερου τύπου μορφών και κινήσεων, με σταθερούς συμβολισμούς και πάνω από όλα, με ευλαβική προσήλωση σε ό,τι αφορά την πιστή εικαστική απεικόνιση των ιερών κειμένων και της παράδοσης, δεν ήταν μια εύκολη ή ανώδυνη υπόθεση. Χρειάστηκε να αφομοιωθούν όλες οι προγενέστερες, αλλά και οι επόμενες καλλιτεχνικές επιδράσεις, οι δογματικές και θεολογικές αντιπαραθέσεις που συχνά επέφεραν σύγχυση και αστάθεια.

Η Βυζαντινή Ορθόδοξη Τέχνη στην ανατολή και η Καθολική Τέχνη στη δύση ακολούθησαν διαφορετικούς δρόμους και δημιούργησαν άλλα κριτήρια και αισθητικές αντιλήψεις. Παρόλα αυτά παρέμειναν σε μεγάλο βαθμό συνεπείς ως προς την αποδοχή μιας κοινής θεματογραφίας, στηριζόμενες στις μαρτυρίες και στις περιγραφές των σωτηριολογικών γεγονότων των Ευαγγελίων που δεν επιδέχονται καμία αμφισβήτηση.

Η Γέννηση αποτελεί ένα από τα προσφιλέστερα εικονογραφικά θέματα που αφορούν τη ζωή του Χριστού, και απεικονίζεται συχνά μέσα στα έργα της Θρησκευτικής τέχνης, όσο και της τέχνης γενικότερα. Εκφράζει το γεγονός της θεϊκής ενανθρώπισης, της μετάβασης δηλαδή από το πνευματικό στο υλικό και το αντίστροφο.

Η δυτική εικόνα της Γέννησης του Χριστού

Η τέχνη που αναπτύχθηκε έξω από τον χώρο της Ορθοδοξίας στη δυτική και βόρεια Ευρώπη διαμόρφωσε διαφορετική εικόνα ενώ αρχικά είχαμε τον ίδιο περίπου εικονογραφικό τύπο όπως π.χ. σε πίνακα (Φλωρεντία, συλλογή R. Longhi) που αποδίδεται στο Cimabue (13ος αι.). Στο Duccio (1255 - 1315) διαφαίνονται κάποιες τάσεις για αλλαγές.

Στη "Γέννηση" της Εθνικής Πινακοθήκης της Ουάσιγκτον το σπήλαιο αρχίζει να διαμορφώνεται σε σταύλο, ενώ τα άλλα εικονογραφικά στοιχεία (θέση του Ιωσήφ, λουτρό του βρέφους, ποιμένες, Άγγελοι) παραμένουν τα καθιερωμένα από την παράδοση. Στους ζωγράφους του 15ου αι. η παραδοσιακή εικονογραφία έχει ξεχαστεί.

Το τοπίο γίνεται ειδυλλιακό και αγροτικό, ή μεσαιωνικό με πύργους, λότζιες, τοξοστοιχίες κ.λπ. Παναγία είναι μια όμορφη, νεαρή αρχο-

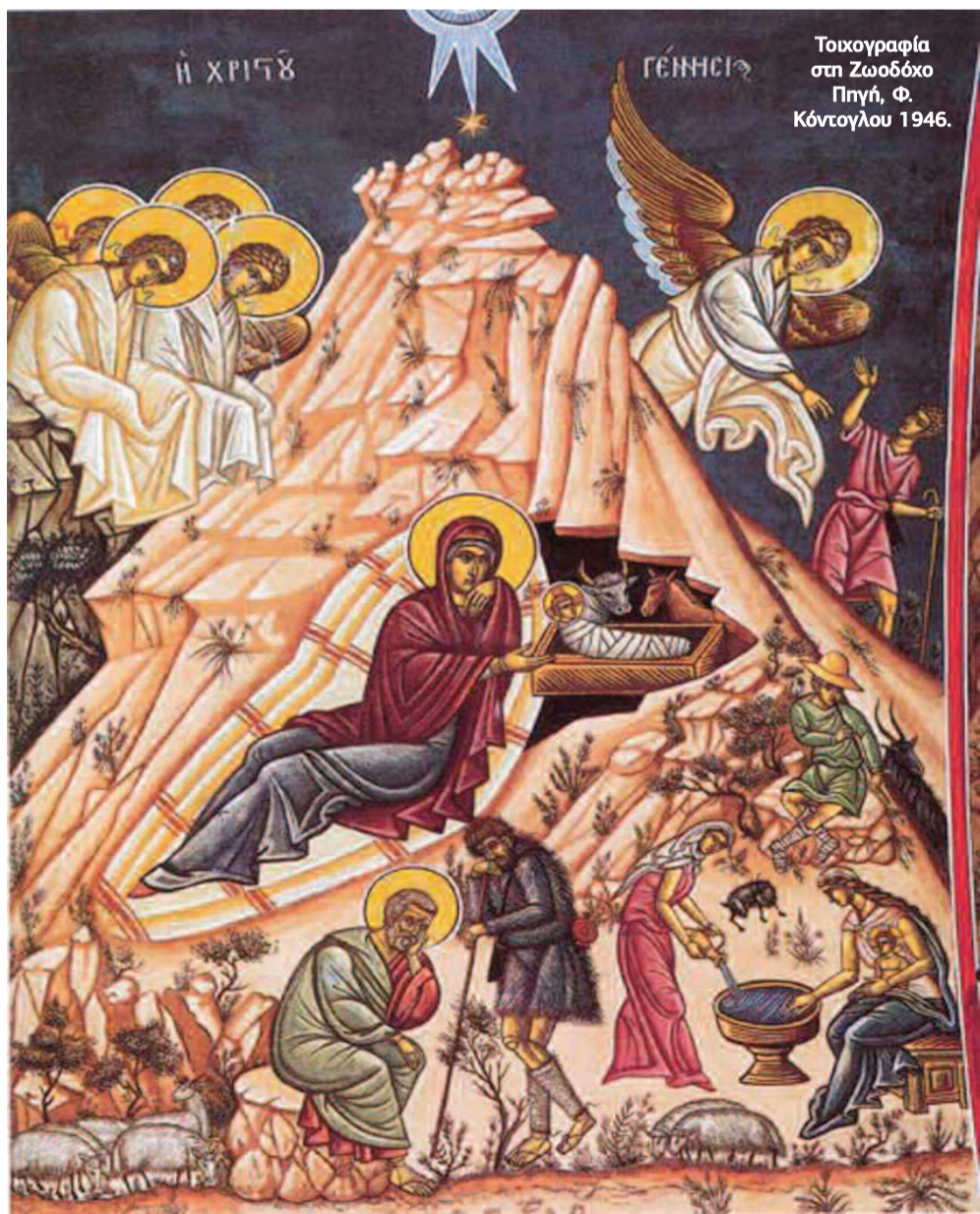
Η Γέννηση του Χριστού μέσα από την Τέχνη

Εικόνα από τη Μονή Αγ. Αικατερίνης Σινά 7ος αι. μ.Χ.

Τοιχογραφία από το Πρωτάτο Αγ. Όρους 13ος αι. μ.Χ.

Τοιχογραφία στη Ζωδόχο Πηγή, Φ. Κόντογλου 1946.

ντοπούλα, και Ιησούς ένα χαριτωμένο παχουλό μωρό, γυμνό -παρά τη σαφή μνεία του Ευαγγελιστού Λουκά. Ο Ιωσήφ παίρνει θέση ισάξια προς την Παναγία καθώς και οι δύο γονατίζουν δεξιά και αριστερά από το βρέφος.

Συχνά από όλη τη σύνθεση της Γεννήσεως ο ζωγράφος απομονώνει ένα επεισόδιο, όπως π.χ. την "Προσκύνηση του Βρέφους" που βλέπουμε σε πίνακα (Φλωρεντία, Πινακοθήκη Uffizi) του Filippo Lippi (1406-1469) με όλα τα παραπάνω γνωρίσματα, ή την Προσκύνηση των Μάγων, όπου μερικές φορές μάλιστα το θέμα γίνεται μόνο αφορμή για να ζωγραφιστεί μια θεαματική παρέλαση της αριστοκρατίας όπως συμβαίνει στον γνωστό πίνακα του Gentile da Fabriano (π. 1370-1427) που βρίσκεται στο Uffizi της Φλωρεντίας και ακόμη περισσότερο στη τοιχογραφία του 1459 του Benozzo Gozzoli στο παρεκκλήσιο των Μεδίκων - Ρικάρντι στη Φλωρεντία.

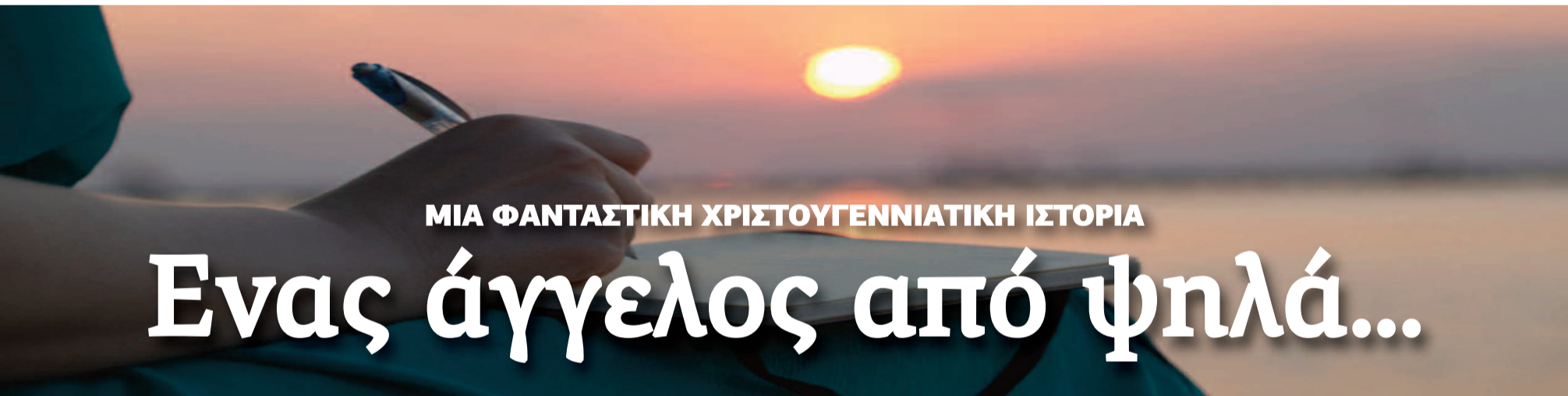
Η πορεία της δυτικής τέχνης δείχνει όλο και περισσότερο να εξανθρωπίζει το μυστηριακό γεγονός. Στη λεγόμενη "Μυστική Γέννηση" (Λονδίνο, Εθνική Πινακοθήκη) του Sandro Botticelli (1444-1510) η εκκοσμίκευση ολοκληρώνεται και η Γέννηση γίνεται παγανιστική γιορτή· ή έστω καταγραφή ενός ιστορικού γεγονότος εκφρασμένου στα πλαίσια της ουμανιστικής ομορφιάς, του μέτρου και της αρμονίας.

Αντρέι Ρουμπλιόβ, 1405 μ.Χ.

Εικόνα από το Αγιογραφείο της Μονής Βατοπαιδίου.

ΜΙΑ ΦΑΝΤΑΣΤΙΚΗ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΙΑΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

Ένας άγγελος από ψηλά...

ΑΘΗΝΑ ΚΑΝΙΤΣΑΚΗ

Ανακάθισε λιγάκι εκεί στο ξέφωτο όπου βρήκε ξαστεριά, τίναζε λίγο τα φτερά του, τα μάζεψε για να τα ξεκουράσει, κι έριξε πάλι το βλέμμα στη γη.

Από μέρες, κι ενώ όλοι ετοιμάζονται για τη μεγάλη γιορτή -παραμονή Χριστουγέννων- εκείνος ένοιωθε μια βαθιά μελαγχολία. Καθόταν εκεί στο σύννεφό του, και με βλέμμα θλιμμένο εξακολουθούσε να παρατηρεί πόλεις και χωριά, βουνά και θάλασσες, λαγκάδια και ποτάμια, λογής-λογής ανθρώπους, ζώα, φυτά...

Στο σύντομο πέρασμά του απ' τον γαλάζιο πλανήτη ήταν λιγομίλητος και στοχαστικός, όμως τώρα νοιώθει να κλείνεται στον εαυτό του πιο πολύ...

Στην άυλη, τωρινή μορφή του δεν μπορεί παρά να βλέπει, ν' ακούει, να παρατηρεί, να βγάζει συ-

μπεράσματα, και να μένει σιωπηλός κι αμέτοχος. Όμως είναι εκεί, και μακάρι να μπορούσε να μιλήσει γιατί έχει τόσα πολλά να πει!

Καταρχάς -παρά του ότι ήταν λάτρης της σύγχρονης τεχνολογίας των καιρών του- δεν σταματά να εκπλήσσεται μ' όλη την υπερβολή που έχει κατακλύσει τον κόσμο κάτω απ' τα πόδια του.

Τόση μαγεία εκεί πέρα κι οι άνθρωποι δεν την εκτιμούν...

Τόσο φιλόξενη η γη μας και την πότισαν στις δεκαετίες που πέρασαν δηλητηρία, μαύρισαν τις θάλασσες της, μόλυναν τον αέρα της, τη φόρτωσαν άχρηστα υλικά...

Κάποτε πετούσε μ' ατσάλνια φτερά, κοιτούσε και τότε τον κόσμο από ψηλά και δεν σταματούσε να θαυμάζει και να συγκινείται μ' όλη ετούτη την ομορφιά...

Τώρα εκεί κάτω κυριαρχεί η σπατάλη, η υπερροφία, η αλαζονεία κι η καταστροφή...

Κουνά το κεφάλι όλο αποτροπιασμό...

Και ν' τ'αν μόνο αυτό!!

Αυτές τις μέρες στις συνεχείς του πιησεις πάνω από γη και θάλασσα, πόσα και πόσα φρικτά δεν είδαν τα μάτια του!!

Καταστροφικούς πολέμους, θανάτους αθώων, πνιγμούς μικρών παιδιών που αναζητούν τη σωτηρία σ' άλλα μέρη, απειλές λαών εναντίον

άλλων λαών, και μια πατρίδα καταχρεωμένη να ξεπουλιέται κομμάτι-κομμάτι, να υποκύπτει σε συνεχείς εκβιασμούς, να ταπεινώνεται και να γελοιοποιείται...

Πώς κατάντησε έτσι η υπερήφανη πατρίδα που άφησε πίσω;

Μα και που οδεύει ο κόσμος των ανθρώπων που γέμισαν τα σπίτια τους φανταχτερά στολίδια, έβαλαν τα καλά τους και το 'ριξαν στο φαί;

Νομίζουν πως έτσι γιορτάζουν, πως έτσι ξεχνούν, πως έτσι θα λυθούν όλα τους τα προβλήματα;

Κι αυτό είναι τελικά το νόημα της γεννήσεως του Κυρίου;

Φυσιολάτρης, φιλόζωος κι άνθρωπος μ' ευαισθησίες, πόσα και πόσα δεν θα είχε κάνει, αν είχε μείνει λίγο ακόμα στον γήινο κόσμο...

Κοιταξε γύρω-γύρω ερευνητικά...

Το ξέφωτό του είχε ήδη χαθεί στα χρώματα της δύσης, ένας ήλιος που ξεψυχούσε φώτιζε ακόμα το γνωστό μονοπάτι, ένοιωσε να τον πλημμυρίζει η νοσταλγία, και το μυαλό του γύρισε στο σπίτι του...

Σηκώθηκε, ταχτοποίησε τη λευκή χλαμύδα του, άνοιξε τα διάφανα φτερά κι άρχισε να κατεβαίνει...

Δεν ήταν η πρώτη φορά που θα επισκεπτόταν στο πατρικό του, όπου ζει η γριά μάνα με

την οικογένεια της αδελφής του. Πάντα μπαίνει αθόρυβα, τους κοιτά, θυμάται, αναπολεί, συγκινείται, κι ύστερα αποχωρεί ήσυχα-ήσυχα όπως είχε έλθει.

Νά 'τον τώρα που στέκει -αέρινη παρουσία- στην ανοιχτή πόρτα του δωματίου της μάνας. Γέρασε, καμπουριάσε, άσπρισαν τα μαλλάκια της!

Να κι η αδελφή του, το κορίτσι των 22 χρόνων που τον αποχαιρέτισε μια μέρα χαμογελώντας, κουνώντας στο χέρι και φωνάζοντας του «Στο επανιδείν αδελφέ!!»...

Εκεί γύρω στα 65 της πια, γύρισε απ' το γραφειάκι όπου γράφει, και κοιταξε επίμονα προς το μέρος του, σαν κατιτί να προσπαθούσε να διακρίνει στο μισοσκόταδο του δωματίου.

Ετσι γίνεται εδώ και δεκαετίες...

Το ξέρει πως νοιώθει την παρουσία του κάθε φορά που έρχεται και τη βρίσκει, γιατί την ακούει να το λέει!!

Πλησίασε μειδώντας λίγο πιο κοντά κι έριξε μια ματιά στο γραπτό.

«Ένας άγγελος από ψηλά...» ο τίτλος!

Πάλι τον κατάλαβε! Και γράφει γι' αυτόν. Γράφει αυτά που θα ήθελε κι αυτός να πει!!

Χαμογέλασε τώρα πλατιά...

Άνοιξε τα φτερά του και μέσα σε μια αγκαλιάση πέταξε πάλι ψηλά...

Καλά Χριστούγεννα &
Ευτυχισμένο το Νέο Έτος!

ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ
ΤΡΑΠΕΖΑ ΧΑΝΙΩΝ